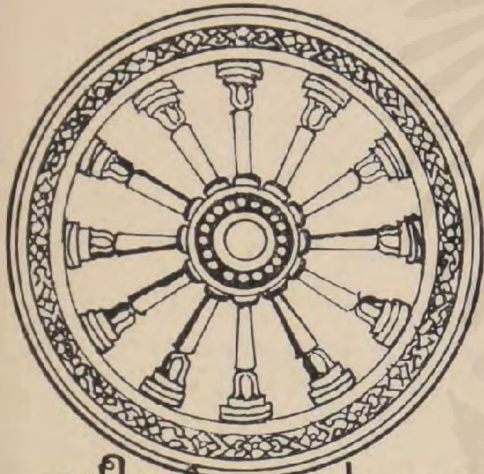


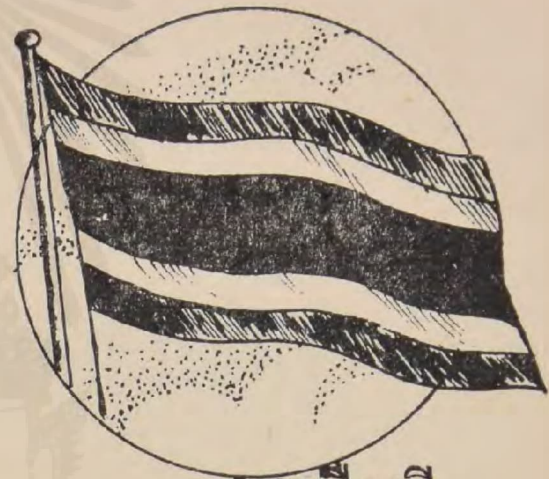
แบบสอนอ่านใหม่ เล่ม ๑

ของ

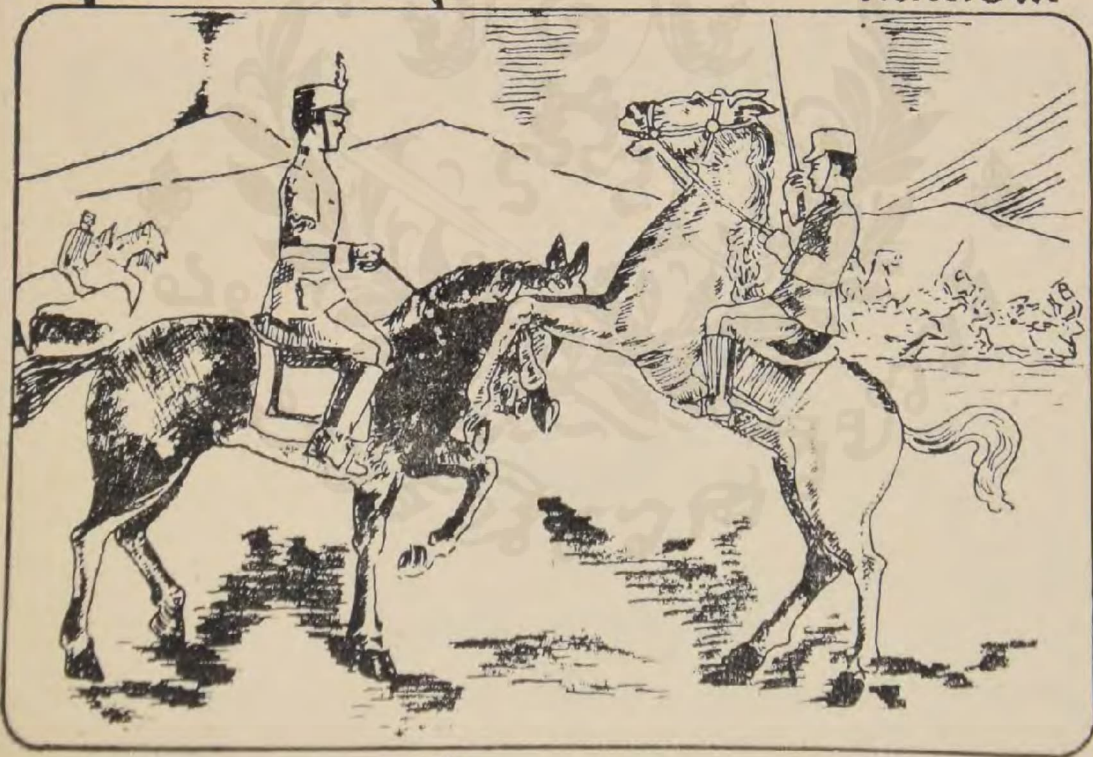
เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี
สำหรับชั้นประถมปีที่ ๒



อยู่ให้อาหากแห่งเหตุ



พลเมืองดี

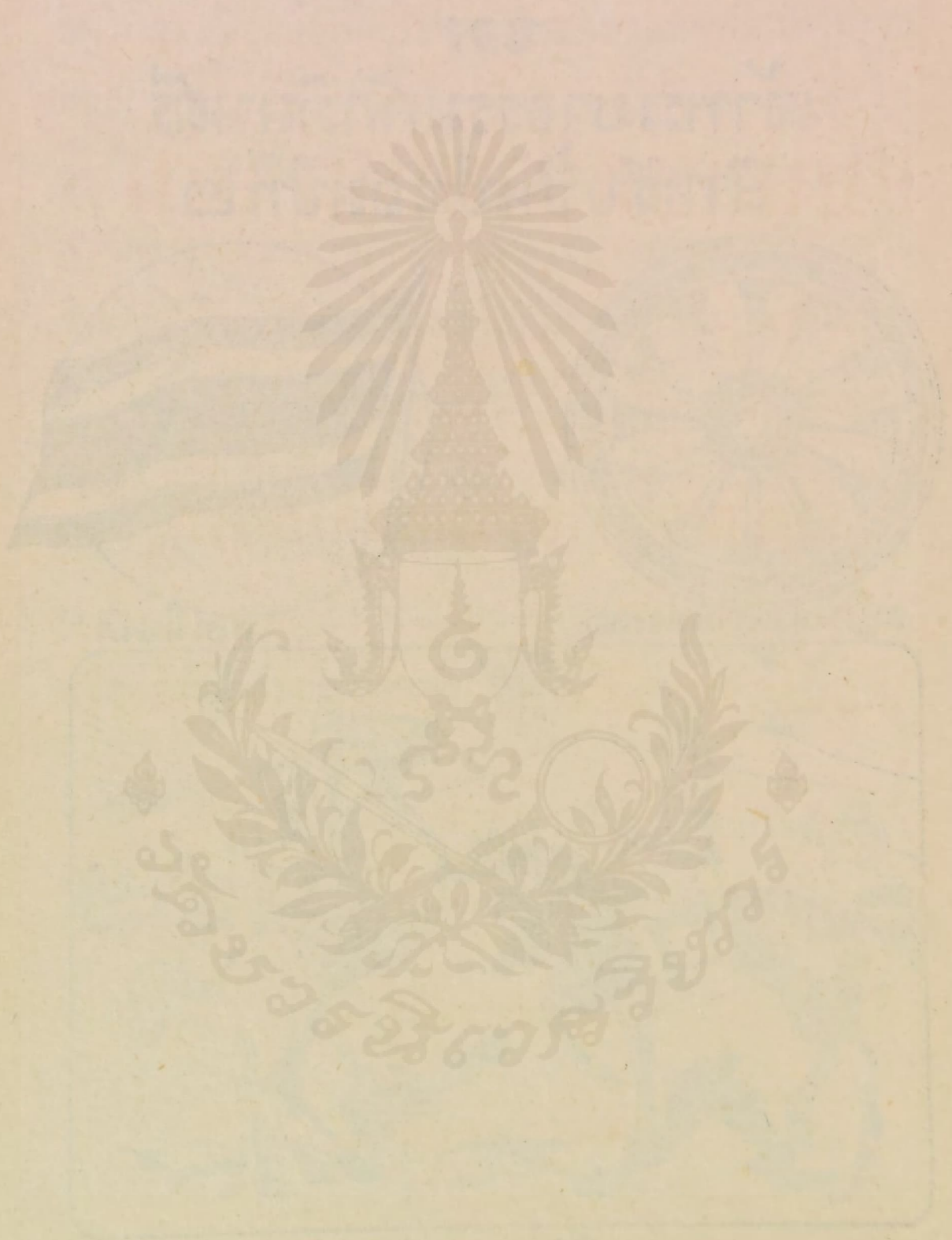


หัวใจนักกีฬา

ปกอ่อน

เล่มละ ๑๐ สตางค์

နိုင်ငံတော်အဖွဲ့အစည်း



ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့အစည်း

แบบสอนอ่านใหม่ เล่ม ๑

ของ

เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี

สอนธรรมชาติศึกษา—อบรมน้ำใจนักกีฬา

และพลเมืองดี

สำหรับประถมปีที่ ๒

มีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ

กรมการปกครอง



๒๕๖๓

(สำเนา)



ใบอนุญาตให้ใช้แบบเรียน

ฉบับที่ ๑๔/๕๖๘

วันที่ ๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๕

หนังสือแบบสอนอ่านใหม่ เล่ม ๑ ของเจ้าพระยา
ธรรมศักดิ์มนตรี พิมพ์ครั้งที่หนึ่ง จำนวน ห้าหมื่น ฉบับ
ใน พ.ศ. ๒๔๗๕

เจ้าหน้าที่ได้ตรวจแล้ว อนุญาตให้ใช้ในโรงเรียนได้

(ลงนาม) สิ้นธุสงครามชัย

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงธรรมการ

(ใช้ได้เฉพาะในการพิมพ์คราวนี้เท่านั้น และห้ามมิให้นำใบอนุญาตนี้
ไปพิมพ์ในหนังสือเรื่องอื่นที่มีได้รับอนุญาตเป็นอันขาด)

หมายเหตุของผู้จัดพิมพ์

การตีพิมพ์ใบอนุญาตฉบับนี้ลงด้วย ก็เพื่อแสดงให้เห็นว่า
หนังสือสอนอ่านใหม่เล่มนี้เคยได้รับอนุญาตให้ใช้
เป็นแบบเรียนได้ครั้งหนึ่ง เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๕

วิธีใช้

๑. แบบสอนอ่านนี้ เลือกใช้สำหรับให้คัดลายมือและเขียนตามบอกด้วยเสมอไป เลือกที่เหมาะสม และยาวสั้นพอควรแก่เวลา

๒. การจำตัวสะกดเป็นการเรียนทางตา คือคุณภาพแห่งคำให้ติดตา ไม่ใช่เรียนทางหู ที่ให้ท่องตัวสะกดโดยตาไม่ได้ตุนั้นมีประโยชน์น้อย การคัด นอกจากเป็นการคัดลายมือ จึงเป็นการทำให้จำตัวสะกดติดตาด้วย ก่อนลงมือเขียนตามบอก ควรให้มีเวลาดูตัวสะกดในเรื่องที่จะเขียนสัก ๕ นาที ครูช่วยเตือนให้สังเกตด้วย เวลาให้ดูนี้แหละเป็นเวลา สอน เวลาเขียนนั้นเป็นเวลา สอบ ตั้งวิธีที่ใช้มาแล้วในแบบเรียนใหม่ เล่ม ๑ สำหรับ ประถม ๑

๓. คำท่าย หรือเครื่องเล่น เครื่องจำ เครื่องสังเกต ที่มีท่ายบท มีประโยชน์ทางสอบ ครูควรใช้ให้เต็มที่ เครื่องเล่นก็ช่วยให้เล่นสำเร็จทุกอย่างไป ในเวลาอ่าน ครูย่อมซักถามและอธิบาย ช่วยความเข้าใจของนักเรียนอยู่แล้วด้วย เพราะเวลานั้นเป็นเวลาสอน

๔. ในปีหนึ่ง ควรได้อ่านจบเล่ม กับทวนต้นจนจบด้วยอีกหนหนึ่ง ถ้ามีเวลา

๕. เวลาอ่าน ให้อ่านดูวรรคตอน เวลาคัด เขียน ก็กวาดชั้นเรื่องวรรคตอน จะได้เป็นการสอนรูปประโยคไปด้วย เมื่อเรียนไวยากรณ์ในแบบเรียนใหม่ เล่ม ๒ ก็จะเข้าใจได้ง่าย การตั้งต้นให้ดูและรอบคอบไปเสียแต่ต้นเช่นนี้ เป็นการสมควรนัก

คำนำ

นักเรียน ต้องเป็นนักอ่าน นักอ่านเท่านั้นที่จะเป็น
พหูสูตรได้ นอกจากแบบเรียน จึงต้องมี แบบสอนอ่าน
ที่อบรมไว้ให้นักเรียนชอบการอ่านไปแต่เล็ก ๆ

แบบสอนอ่านมักทำเป็นชุด ๆ เช่น ชุดจรรยา ชุด
ประวัติศาสตร์ ชุดภูมิศาสตร์ ชุดกวีนิพนธ์ ชุดเบ็ดเตล็ด
ฯลฯ ชุดหนึ่ง ๆ ก็มีหลายเล่ม สำหรับให้อ่านชั้นละเล่ม

แบบเรียนใหม่จะต้องมีแบบสอนอ่านประกอบด้วย
ชุดหนึ่ง ข้าพเจ้าจึงคิดทำขึ้น เพื่อให้เหมาะแก่มหาชนใช้
คือ ให้ได้ความรู้รอบตัวที่ทุกคนต้องรู้ และราคาย่อมเยาว์
ตามแนวความประสงค์ของแบบเรียนใหม่นั้น ให้ชื่อว่า
แบบสอนอ่านใหม่

ข้าพเจ้าเชื่อว่า การอบรมพลเมือง ควรเป็นไปใน
ทางอบรมใหม่ นำใจเป็น นักวิทยาศาสตร์ เป็น นักกีฬา และ
เป็น พลเมืองดี ประการต้นจะให้คนอยู่ในอำนาจแห่งเหตุ
ประการที่ ๒ ที่ ๓ จะให้คนเป็นมนุษย์ที่ไว้ใจได้ ถ้าใคร

ประกอบด้วยคุณธรรมทั้ง ๓ ประการแล้ว ผู้นั้นจะเป็น
นายหรือบ่าว เป็นเจ้าหรือเป็นข้า ก็ควรใช้ไต่ทงนน

ข้าพเจ้าปรุงแบบสอนอ่านชุดนี้ด้วยความมุ่งหมาย
เช่นว่านั้น และให้ทั้งชุดมี ๓ เล่ม สำหรับอ่าน แต่ชั้น
ประถม ๒ ถึงประถม ๖ กับต่อยอดอีก ๒ เล่ม สำหรับผู้
จบประถม ๔ แล้ว ชั้นเรียนมัธยม จะได้มีอ่านจนจบ
มัธยมต้น คือมัธยม ๔

หนังสือนี้ไม่ปรารถนาจะบรรจุวิชาสารพัดอย่าง
ต้องการแต่จะปฏิบัติความมุ่งหมายดังกล่าวแล้วเท่านั้น แต่
ถ้าหนังสือนี้ให้ผลสมความมุ่งหมาย หนังสือก็ย่อมจะ
เตรียมเด็กไว้เป็นอย่างดี เพื่อเป็นพลเมืองในอนาคตของ
สยาม

ธรรมศักดิ์มนตรี

วันที่ ๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๘

บัญชีเรื่อง

ความลับของธรรมชาติ

อากาศเลี้ยงไฟ--โคมปักทอง	๑
ลอยน้ำ--จมน้ำ--แข่งเรือ	๔
ความกดของอากาศ--หลอดระบายน้ำ	๗
ไอน้ำ	๑๑
อาทิตย์กับเงา	๑๔
แม่เหล็ก	๑๖

สัตว์

หางของสัตว์	๒๒
ตาของสัตว์	๒๕
ที่อยู่ของสัตว์--อ่างปลา	๒๖
รังมด	๓๕

พืช

ทำสวน--ใส่เดือน	๓๖
ปลูกต้นไม้	๔๐

ถอนหญ้า ๔๑

หนอนเป็นศัตรู ๔๒

นก ๔๔

คางคก ๔๗

แมลงภู-และผีเสื้อ ๔๙

น้ำใจนักกีฬา

ซ็อนหา ๕๗

ฟุตบอล ๕๘

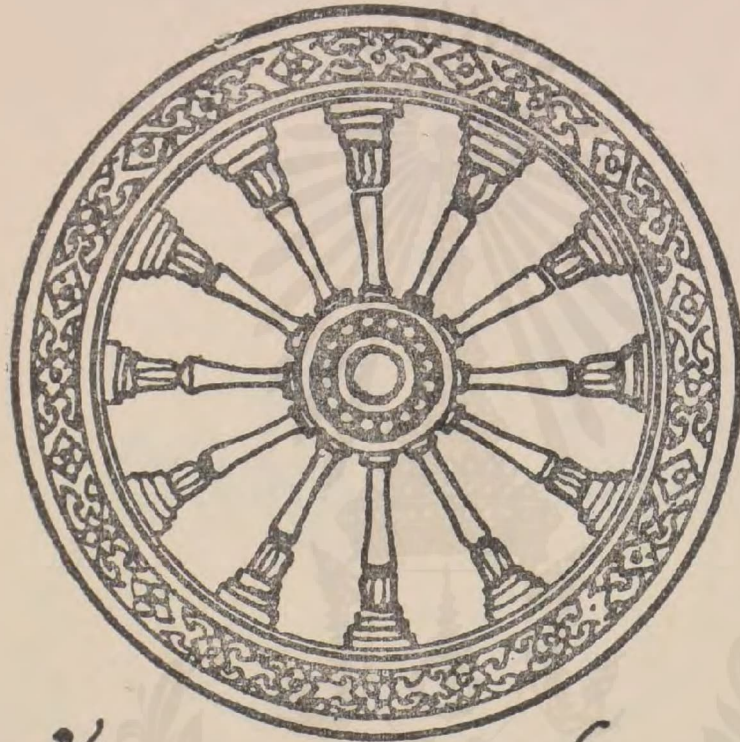
ร่อนรูป ๕๙

พลเมืองดี

การตอบแทน ๖๓

การสมาคม ๖๕

การงาน ๖๘



ธรรมทั้งหลายมีเหตุเป็นแดนเกิด
บรรดาสัตว์โลก
มนุษย์เท่าน้อยอยู่ในอำนาจแห่งเหตุ

ภาค ๑

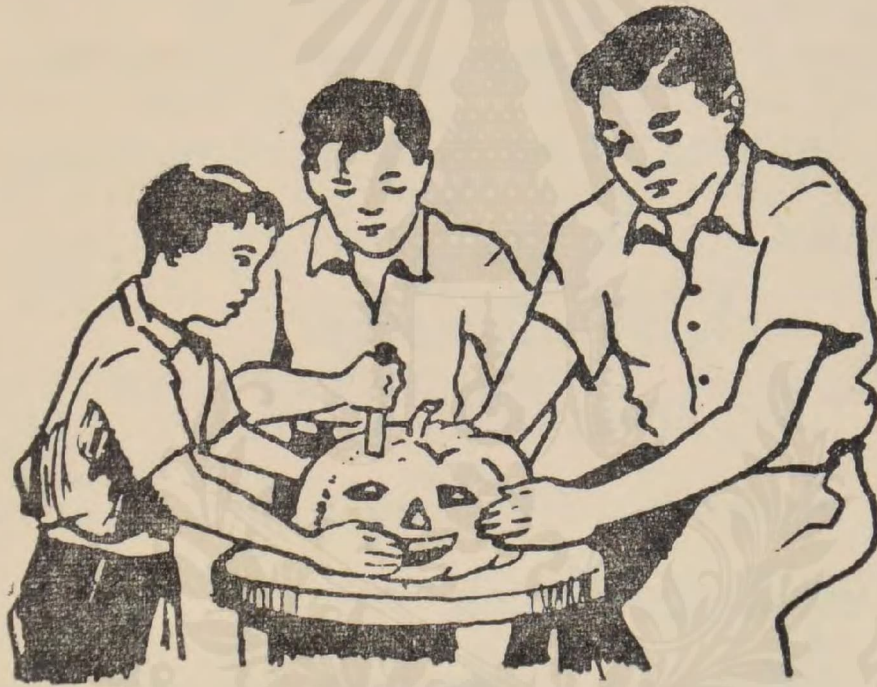
ความลับของธรรมชาติ

เป็นเบื้องต้นแห่งวิทยาศาสตร์

ซึ่งจะอบรมให้อยู่ในอำนาจแห่งเหตุ

อากาศเลี้ยวไฟ

โคมฟักทอง



แดงกับเผือกทำโคมฟักทองเล่น แม่ให้ลูกฟักทอง
ค้ำแล้ว ประเดี้ยวพ่อก็กลับ เขาจะจุดหลอดฟ้อ พอจุด
เทียนในโคมแล้ว เขาก็เข้าแอบใต้โต๊ะ

โคมดับ ห้องมืด แแดงถามเผือกว่า “เผือก ดับไฟ
หรือ?”

เผือกตอบว่า “เปล่า หนูคิดว่าไฟดับ ถ้าอย่างนั้น
ลมพัดดับกระมัง”

ทั้งสองคนคลานออกมาจากใต้โต๊ะ คลำหากัน เพราะ
มืด

แดงขีดไม้ขีดไฟจุดเทียนในโคมอีก เผือกปิดประตู
ไม่ให้ลมเข้า แล้วทั้งสองคนเข้าซ่อนใต้โต๊ะคอยพ่อ

โคมค่อยหรือลง แล้วดับอีก ทั้งสองคนต่างร้องถามว่า
ใครดับไฟ แล้วทั้งสองคนก็นึกกลัว ค่อยคลานออกไปเปิด
ประตู ออกไปยืนที่ระเบียงนอกห้อง

“เผือก แกดับไฟหรือ? ทำให้พี่ตกใจ” แแดงถาม

เผือกตอบว่า “เปล่า หนูไม่ได้ดับ หนูนึกว่าไฟแดง
ดับ หนูก็นึกกลัวเหมือนกัน”

พอดีพ่อมาถึงบ้าน พ่อถามว่า “อะไรกัน เจ้าหนู?”

ทั้งสองคนเล่าเรื่องให้พ่อฟัง แต่พ่อไม่กลัวเลย พ่อ
กลับชวนให้เข้าไปดูโคม

พ่อว่า “ต้องมีเหตุที่ทำให้ไฟดับ ถ้าเกิดอะไรขึ้น ก็
ต้องมีต้นเหตุแน่ๆ”

พอพ่อขีดไม้ขีดไฟจุดโคมดู พ่อก็ว่า “อ้อ! รู้แล้ว

ช่องตากมูกปากที่เจาะเล็ก ไม่มีอากาศข้างในพอ ไฟก็ต้องดับ ไฟต้องมีอากาศเล็งจึงจะติดอยู่ได้”

แดงว่า “หนูไม่ทราบ ไม่ทันคิด ถ้าอย่างนั้น เราก็เล่นโคมฟักทองไม่ได้ สนสนุกกัน”

พ่อว่า “เล่นได้ซี! อย่ากลัว เจาะรูข้างบนให้อากาศเข้าได้มากๆ ก็แล้วกัน” พ่อช่วยเอาไม้คคว้านข้างบนให้กลวงโต แล้วจุดเทียน ที่ขึ้นเทียนลูกโพลงและไม่ดับอีก

พ่อสอนว่า “ทำโคมเล่น ต้องเปิดช่องข้างล่างข้างบนไว้ให้พอ อากาศเดินเข้าออกได้สะดวก มีอากาศเล็งไฟพอ ไฟก็ไม่ดับ”

เครื่องเล่น

๑. จุดเทียน เอาถ้วยแก้วครอบเทียน ทอบได้ใหม่ ว่าทำไมเทียนดับ?
๒. จุดเทียน ๒ เล่ม เอาถ้วยแก้วเล็กครอบเล่มหนึ่ง เอาถ้วยแก้วใหญ่ครอบเล่มหนึ่ง คอยดูว่าเทียนเล่มไหนจะดับก่อน ทำไม?

ลอยน้ำ-จมน้ำ

แข่งเรือ

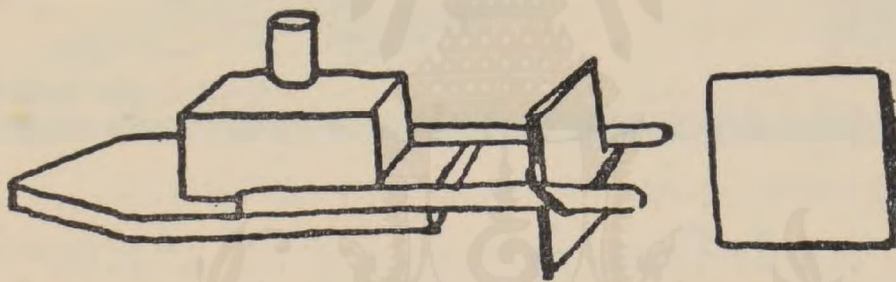
เด็กๆ กำลังทำเรือเล่น แม่ช่วยสอนให้ทำ บางคน
เอากระดานทำเรือ บางคนเอากาบมะพร้าวทำเรือ แม่ให้
เศษผ้าคนละชิ้นสำหรับทำใบ

เรือของแดงแล้วก่อน แแดงจะเอาไปลอยในบ่อ แม่
กลัวลูกจะตกน้ำ บอกให้ลอยในถัง แแดงกับเฟือกช่วยกันต้ก
น้ำใส่ถัง เด็กอื่นๆ ช่วยกันอีกหลายคน



แดงเอาเรือใบลงลอยในถัง เอาปากเป่าที่ใบ เรือก็
แล่นไป เรือของเผือกติดใบไม่ได้ เผือกเอามือคุนให้เรือ
แล่นไป

แม่บอกว่า เรือยนต์เขามือใบพัดหมุนให้เรือแล่นได้
แม่จะทำใบพัดหมุนให้ดู แม่เอาระดานทำใบพัด เอาเส้น
ยางผูกใบพัดเข้ากับท้ายเรือ



แม่หมุนใบพัดจนยางบิดตึง แม่จับใบพัดไว้ ไม่ให้
หมุนกลับ แม่เอาเรือลงลอยในถัง พอแม่ปล่อยมือใบพัดก็
หมุนกลับ ทำให้เรือแล่นไปได้ เด็กทุกคนชอบใจ และ
สนุกกันใหญ่

แดงทำเรืออย่างของแม่บ้าง เพราะแดงชอบเรือแล่น
ได้เองมากกว่าเรือใบ เรือของแม่กับเรือของแดงแข่งกัน
ในถังสนุกดี เรือลำของแม่ตกเป็นของเผือก แแดงกับเผือก
เล่นแข่งเรือกันทุกวัน



วันหนึ่งเรือของเฟือกเล่นเร็วมาก แข่งชนะทุกครั้ง
 เพราะแม่ใส่เส้นยางเติมเข้าอีกเส้นหนึ่ง แดงจึงเติมของ
 แดงเป็นสามเส้น คราวนี้เรือของแดงชนะ และเด็ก ๆ ได้
 ความรู้ว่า ยิ่งใส่ยางหลายเส้นใบพัดก็ยิ่งหมุนแรงและหมุน
 ได้นานเข้า

“แม่จ๋า! เรือยนต์เขาใส่ยางกี่เส้นจ๊ะ?” เฟือกถาม
 แม่ตอบว่า “เรือยนต์เขามีเครื่องยนต์แทนยางจ๊ะ!
 เครื่องยนต์ทำให้ใบพัดของเรือหมุนไปได้ เรือกลไฟเขาก็
 มีเครื่องจักรทำให้ใบพัดหมุนไป”

วันหนึ่งแดงเอากระดานไม้แดงมาทำเรือ พอลอยลอย
น้ำดู กระดานก็จมน้ำ เต็ก ๆ พวกมันสงสัย แดงวิ่งไปถามแม่
แม่บอกว่าไม้แดงหนักกว่าไม้ฉำฉา แผ่นเท่ากัน ชั่งดูในมือ
ก็รู้ว่าหนักกว่ากันเป็นกอง

เครื่องเล่น

๑. ลองเอากระดาษทิ้งลงในน้ำ มันลอยหรือจม ?
๒. ลองเอาตะปูทิ้งลงในน้ำ มันลอยหรือจม ?
๓. ลองเอาก้อนดินทิ้งลงในน้ำ มันลอยหรือจม ?

ความกดของอากาศ

หลอดระบายน้ำ

เช้าวันหนึ่งแม่บอกว่า “ถังน้ำสกปรกเต็มที หนูจง
ช่วยกันเปลี่ยนน้ำเสียที” เต็ก ๆ พวกมันหาชั้นเสียงเอะอะกัน
ใหญ่ หนูมะลิน้องเล็กหาได้แต่ถ้วยเล็ก

แม่ว่า “ตักถ้วยขึ้นและถ้วยกว่าจะหมดก็นาน แม่จะ
ทำให้ดู มีวิธีที่ดีกว่านั้น”

แม่ไปหยิบหลอดยางยาวมาเส้นหนึ่งจากในตู้ ทิ้งลง
ไปในถังน้ำ ที่ปลายหลอดทั้งสองข้างอยู่ใต้น้ำ มีน้ำเป็น
ฟองปุด ๆ ขึ้นมาจากปลายหลอด

“เห็นฟองปุด ๆ นั้นไหม?” แม่ถาม “นั่นคืออากาศ
ในหลอดยางออกมาจากหลอด น้ำไหลเข้าไปในหลอดแทน
ที่อากาศ” แม่ไม่ต้องการให้มีอากาศในหลอดเลย

“เดี๋ยวนี้ฟองปุด ๆ หมดแล้ว แปลว่าน้ำเข้าอยู่ใน
หลอดเต็มแล้ว น้ำไล่อากาศออกหมดแล้ว” ว่าแล้วแม่ก็
เอามือบีบปลายหลอดแน่นข้างละมือ ไม่ให้น้ำไหลออกมา
ได้

แม่ปล่อยปลายหลอดข้างหนึ่งจุ่มลงในถัง ปลาย
หลอดอีกข้างหนึ่งห้อยไว้ในถังสังกะสีที่พื้นข้างถังน้ำ ปลาย
หลอดในถังสังกะสีอยู่ต่ำกว่า น้ำก็ไหลลงถึงสังกะสี



แดงเป็นคนสังเกตดี บอกว่า “ดูซิ! น้ำในถังก็ต่ำลงด้วย น้ำไหลออกจากหลอดลงถึงสังกะสีไม่หยุด จนเกือบเต็มถึงสังกะสีแล้ว”

เผือกว่า “เอ! วิธีถ่ายน้ำอย่างนี้ดี มันไหลออกเอง เราไม่ต้องเอาขันตักเทให้เหนื่อย”

แม่ยกถังสังกะสีไปเทน้ำรดต้นไม้ แล้วเอามารองใหม่แดงยกปลายหลอดทางถังสังกะสีบีบไว้ไม่ให้น้ำไหล พอ

แม่เอาถังสังกะสีมาวางลง แดงก็ปล่อยปลายหลอดให้น้ำ
ไหลลงถังอีก ไม่ช้ำน้ำในถังทั้งหมด

แดง “วิธีเทน้ำด้วยหลอดแบบนี้สนุกดี”

เผือก “สนุกเท่ากับเล่นแข่งเรือ”

เครื่องเล่น

ลองถ่ายน้ำวิธีนี้ด้วยหลอดขนาดเล็ก ๆ ใช้ถังหรือถ้วย
หรือกระป๋องน้ำเล็ก ๆ ใส่น้ำแทนถังใหญ่

ต้องระวังจุ่มหลอดยางให้จมน้ำตลอดสาย และให้
หมดฟองปุด ๆ เพื่อให้แน่ใจว่า น้ำเข้าไปใลอภาศออก
หมดแล้ว

เมื่อยกยางขึ้นจากน้ำ ต้องเอามือบีบปลายยางทั้งสอง
ข้างให้แน่น เพื่อให้น้ำในหลอดยางจะได้ไหลออกมา

ไอน้ำ

วันอาทิตย์ฝนตกตั้งแต่เช้า พอฝนหายเด็ก ๆ อยากรอกออกไปเดินเล่นนอกเรือน แม่คิดว่าให้ชالاแห้งเสียก่อน ก็นกลางวันแล้วจึงออกไปเล่นข้างนอก เวลานั้นให้เล่นอยู่ในเรือน

พอกินอิ่มแล้ว เด็ก ๆ ออกไปเล่นข้างนอก มะลิวิ่งกลับเข้ามาเกาะเอวแม่ ถามว่า “แม่จ๋า! เมื่อเช้าฝนตกชالاเปียกโชก เคี้ยวชالاแห้ง น้ำหายไปไหนหมดจ๊ะ?”

แม่จูบมะลิแล้วบอกว่า “น้ำไหลซึมไปตามแผ่นดินบ้าง ระเหยไปในอากาศบ้างจ๊ะ?”

“ระเหยไปในอากาศ มันเป็นอย่างไรจ๊ะ?”

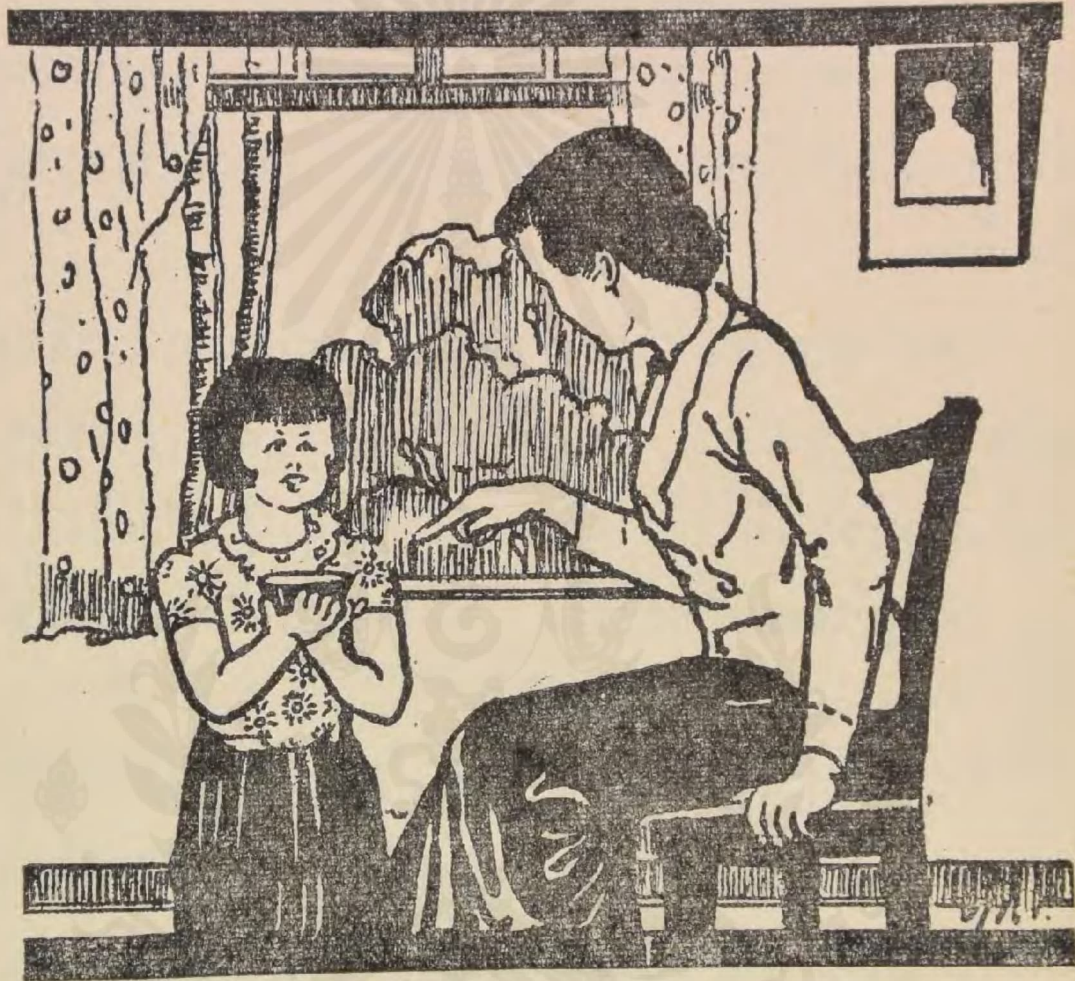
“ระเหย คือ เป็นไอลอยไปในอากาศสิลูก”

มะลิสงสัยมาก อยากรู้น้ำระเหย แม่จึงให้เอาถ้วยตักน้ำตั้งทิ้งไว้บนหน้าต่าง มะลิวางถ้วยน้ำแล้วก็นั่งแหงนคตที่หน้าต่าง

แม่ถามว่า “หนูนั่งทำไม?”

มะลิตอบว่า “หนูจะดูน้ำระเหยไปในอากาศ”

แม่หัวเราะบอกว่า “หนูไม่เห็นหรือ ออกไปเล่น
กับพี่ๆ เขาเถิด พรุ่งนี้จึงมาดูหน้าในถ้วย” มะลิทำตามคำแม่



พรุ่งนี้เช้ามะลิตื่นขึ้นมาดูหน้าในถ้วยที่หน้าต่าง เห็น
เหลือน้อยกว่าที่ใสไว้เมื่อวานนี้ รุ่งชมนอกวันหนึ่งยิ่งเหลือน้อยลงอีก

วันสุดท้ายน้ำไม่เหลือเลย มะลิจึงเอาถ้วยไปให้แม่ดู

ไอน้ำ



ว่าน้ำได้ระเหยไปในอากาศหมดแล้ว

แดงกับเผือกทราบเรื่อง ก็ลองเล่นอย่างมะลิ ถ้วย
ของเผือกวางบนชั้นในห้อง ถ้วยของแดงวางที่บนม้าน้ำที่
นอกชาน

พอรุ่งขึ้นต่างคนต่างไปดู เห็นถ้วยของแดงน้ำงวด
มากกว่าของเผือก พี่น้องพากันไปหาแม่

แม่บอกว่า “ถ้วยของแดงอยู่กลางแจ้ง ถูกแดดถูก
ลมมาก น้ำก็ระเหยเร็ว ถ้ายิ่งต้มด้วยไฟอย่างน้ำในกาที่เรา
ต้มนารอน น้ำจะระเหยมากจนแลเห็นไอน้ำเป็นฝอยเหมือน
ควัน ขึ้นจากพวยกา”

มะลิร้องว่า “หนูว่าน้ำระเหยไปไหน มันเป็นไอลอย
ไปในอากาศ”

เครื่องเล่น

๑. เอาจาน ๒ จานเท่า ๆ กัน ใส่ น้ำเท่ากัน จานหนึ่ง
เอาไว้กลางแดด อีกจานหนึ่งเอาไว้ในร่ม คอยดูว่าน้ำใน
จานไหนจะแห้งเร็วกว่ากัน ทำไม?

๒. ตวงน้ำครึ่งถ้วยชา กรอกใส่ขวด แล้วตวงอีก
เท่ากันใส่ในจาน ตั้งไว้แห้งเดียวกัน ทายว่าน้ำในขวดกับ
ในจานไหนจะแห้งก่อนกัน ทำไม?

อาทิตย์ กับ เงา

บ่ายวันหนึ่งแดดจัด สองเข้ามาทางหน้าต่าง สว่าง
ครึ่งห้อง เด็ก ๆ หารือกันว่าจะเล่นอะไรดี

แม่ถามว่า “เล่นหนังเอาไหมจ๊ะ?”

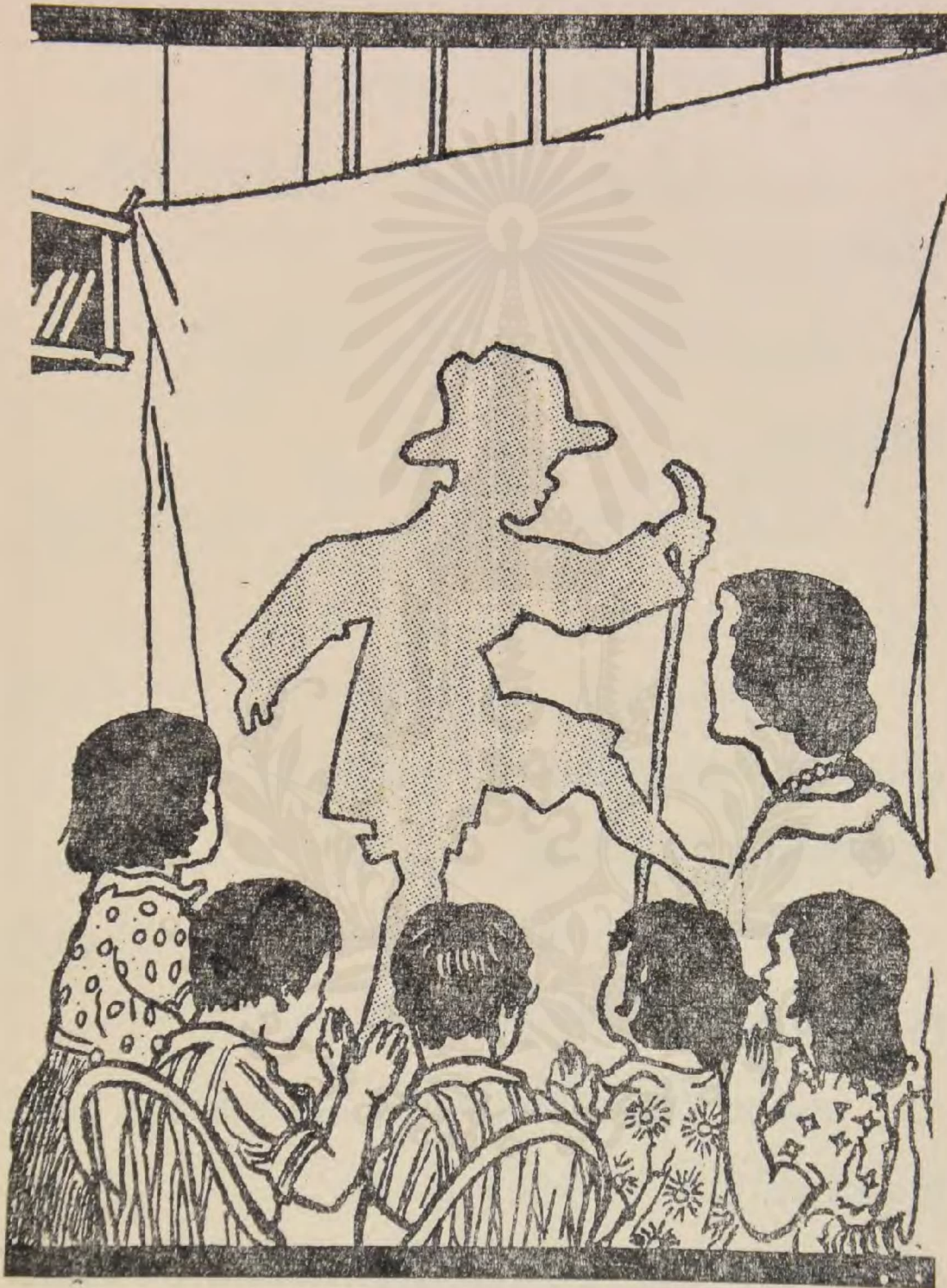
เด็ก ๆ ร้องพร้อมกันว่า “เอาซิจ๊ะ! แม่” ทุกคนเต้น
ตัวดีใจมาก

แดงเคยดหนัง ร้องว่า “เราต้องมีจอฉายหนัง”

แม่ตอบว่า “ผ้าของแม่มี ใครจะช่วยกันชิงจอบ้าง?”

ทุกคนอาสาทันที

แม่กับแดงช่วยกันผูกเชือกชิงกลางห้อง แล้วแม่เอา
เข็มหมุดกลัดผ้าติดกับราวเชือก ปล่อยให้ผ้าห้อยลงมาเป็น
จอแสงแดดส่องทางหน้าต่างถูกจอสว่าง



แม่บอกว่า “จอสเสร็จแล้ว ใครจะฉายหนังก่อน?”

ที่แรกไม่มีใครตอบ สักครูหนึ่งมะลิว่า “หนูอยาก”
แม่จึงพาไปยืนที่หลังจอทางด้านหน้าต่าง

เด็ก ๆ ไม่เห็นตัวแม่กับมะลิ แต่เห็นเงาแม่จับมะลิ
ให้ทำท่าต่าง ๆ ทุกคนตบมือกันลั่น

เด็กทุกคนขอไปฉายหนังบ้าง แม่ยอมให้ผลัดกันไป
ฉายทีละคน

แดงเข้าไปหลังจอ เปลี่ยนเอาเสื้อผ้าของมะลิใส่แล้ว
ทำท่าค้ำน้ำ

เด็ก ๆ นึกว่ามะลิ แต่เฝือกข้างสังเกต บอกว่าแดง
เพราะเสื้อผ้าของมะลิที่แดงใส่นั้น คับและสั้นเต๋อ เด็กทุก
คนเลยหัวเราะสนุกกันใหญ่

ที่ชั้นที่สุดนั่นคือ เฝือกเข้าไปฉายหนังทำท่าเหมือนพ่อ
เอาเสื้อหมวกของพ่อใส่รุ่มร่าม ถือไม้เท้าด้วย

แม่หัวเราะงอ ๆ เด็ก ๆ ตบมือ และชมว่าเฝือกทำท่า
พ่อเหมือนมาก

เมื่อหนังเลิก เพราะแดดหมด แม่ถามว่า “ใครจะ
บอกได้บ้างว่า อะไรทำให้มีเงาที่จอ?”

เด็กทุกคนซึ่งกันตอบ แม่ให้แดงตอบคนเดียวก่อน
แดง “แดดส่องถูกตัวเรา แดดทะลุตัวเราไปไม่ได้
จึงมีเงามืดที่จอ ถูกไหมจะ! แม่?”

“ถูกทีเดียวจะ! แแดงตอบดีมาก” แม่ตอบ แล้วก็
ถามให้เผือกตอบบ้างว่า “มีอะไรบ้างที่แสงแดดส่องลอดได้
และเลยไม่มีเงา?”

เด็ก ๆ งง เผือกก็ตอบไม่ได้ แม่ชี้ให้ดูช่องกะจก
เหนือหน้าต่าง ทุกคนซึ่งกันตอบว่า “กระจกจะ!”

แม่ “ถูกแล้ว แดดส่องลอดกระจกได้ แต่เดี๋ยวนี้
ทำไมไม่มีแดดส่องลอดกระจกและหน้าต่างเข้ามาอีกล่ะ?”

มะลิ “สายแล้วจะ!” แแดงเติมท้ายว่า “เวลาสาย
พระอาทิตย์ขึ้นสูง หลังคาบัง แดดจึงไม่ส่องเข้าหน้าต่าง”
แม่ชมอีกว่าแดงตอบดีมาก

วันรุ่งขึ้นเด็กขอเล่นฉายหนังอีก แต่แดงบอกว่า
“เล่นไม่ได้ แดดไม่มี พระอาทิตย์ไม่ส่อง”

แม่ แก้วว่า “พระอาทิตย์ก็ส่องจะ! แต่มีเมฆบังเสีย
จึงเกิดเงาร่มที่แผ่นดิน เป็นเงาแผ่นใหญ่ จนเราเห็นเป็น
แดดไม่ส่องไป”

คำทาย

๑. ทำไมเงายาวเวลาเช้า ?
๒. อะไรทำให้เงาสั้นในเวลาเที่ยง ?
๓. เวลาจวนเย็นเงาสั้นหรือยาว ?

แม่เหล็ก

แดงกับเผือกกำลังเล่นต่อกรงนก มะลิมาขอเล่นด้วย
มะลิทำหีบตาปุดก ตาปุดกกลงล่องหมด มะลิร้องให้ เสียใจ

“ไม่เป็นไร ไม่ต้องร้องให้” แดงบอก

เผือกเอาหมอนัดกระดานที่ล่อง งัดไม้ขึ้น แดงห้าม
แดงกลัวเผือกจะทำให้ฟันเรื้อนเสีย

“หนูจะไปเก็บตาปุดที่ใต้ถุน” มะลิพูดแล้วก็จะลอดเข้าไป
ไปใต้ถุน แต่ใต้ถุนเตี้ยและมืด มะลินึกกลัว

“เราเข้าไปใต้ถุนด้วยกันหมดก็แล้วกัน” เผือกพูดกับ
แดง ทั้งสามคนจึงกำลังมุดใต้ถุน

ตาสาเดินผ่านมาถามว่า “เด็ก ๆ เล่นซุกซนอะไรกัน ? จะลอคเข้าไปใต้ถุนทำไม ?”

“ตาปุตกล่องจ๊ะ !” แตงร้องบอก

“ออกมา อย่าเข้าไปมีต ๆ คุดชิ ! พาน้องเล็ก ๆ เข้าไปค้าย” ตาสาห้ามไว้

เด็ก ๆ กลับออกมา และวานตาสาให้ช่วยเอามือล้วงที่ล่อง ตาสาแขนยาว แต่มือโตคับล่อง มือเด็ก ๆ เล็ก ล้วงลงได้ แต่แขนสั้นล้วงไม่ถึง

ตาสา “คอยก่อน ตาจะไปเอาเครื่องมือนาล้วง”



ตาสาไปเอาเหล็กโค้ง ๆ ปลายทาสีแดง มาผูกเชือก

หย่อนลงไปในห้อง พอแกชักเชือกขึ้นมา ตาปู่ก็ตักเหล็ก
ของแกขึ้นมาหลายตัว

“ประหลาดจริง” แดงร้องขึ้น

“เครื่องมือของตาคุณ” เผือกว่า

เด็ก ๆ ขอดูเหล็กของตาสา ๆ อธิบายว่า “เหล็กนี้เป็น
แม่เหล็ก มันดูดเหล็กติด เด็กเหล่านี้อย่างไม่เคยเห็น”

“ให้ฉันหย่อนลองดูบ้าง” เผือกขอ ทั้งแดงทั้งมะลิ
ก็ขอ

ตาสาให้แดงลองดูก่อน แดงหย่อนแม่เหล็กลงไปใน
ห้อง แม่เหล็กดูดตาปู่ ๆ ตักขึ้นมาอีกหลายตัว แดงว่า
“สนุกดี”

เผือกกับมะลิแย่งจะหย่อนบ้าง ตาสาแก่ให้ผลัดกัน
ทีละคน จนเก็บตาปู่หมด มะลิฉวยเอาดินสอดำจะทิ้งลง
ไปในห้อง ตาสาห้ามไว้ แดงถามว่า “จะทิ้งลงไปทำไม?”

มะลิตอบ “ทิ้งลงไป แล้วจะได้เอาแม่เหล็กตั้งมัน
ขึ้นมาสิคะ ! ตา”

ตาสา “ไม่ได้ ๆ แม่เหล็กไม่ดูดดินสอดำ มันดูดแต่เหล็ก

เท่านั้น เราจึงเรียกมันว่าแม่เหล็ก” แกลองให้มะลิเอาแม่เหล็กแตะที่คินสอ ๆ ก็ไม่ติดแม่เหล็ก

เผือก “โหมละ ! จริงของตา แม่เหล็กมันไม่ติดของอื่น”

แดง “มันติดแต่เหล็กเท่านั้น”

ตาสาเลยให้เด็ก ๆ ยืมแม่เหล็กไว้เล่นสองสามวัน แกลกำชับว่า “อย่าทำลายนะ!”

เกรียงเล่น

๑. เอาแม่เหล็กแตะของต่าง ๆ ดูว่ามันติดของอะไรได้บ้าง
๒. เอา ตาปู เข็ม ใสในจานน้ำ แม่เหล็กติด ตาปู และเข็มในน้ำได้ไหม ?

สัตว์ หางของสัตว์

คราวหนึ่งแดงกับเผือกไปพักอยู่บ้านลุงเกิดที่ใกล้ทุ่ง
นา เขาเคยเห็นช่างที่ละกรสัตว์ แต่ยังไม่เคยเห็นวัวควาย
ที่บ้านลุงเกิดมีวัว และที่นาหลังบ้านมีควาย

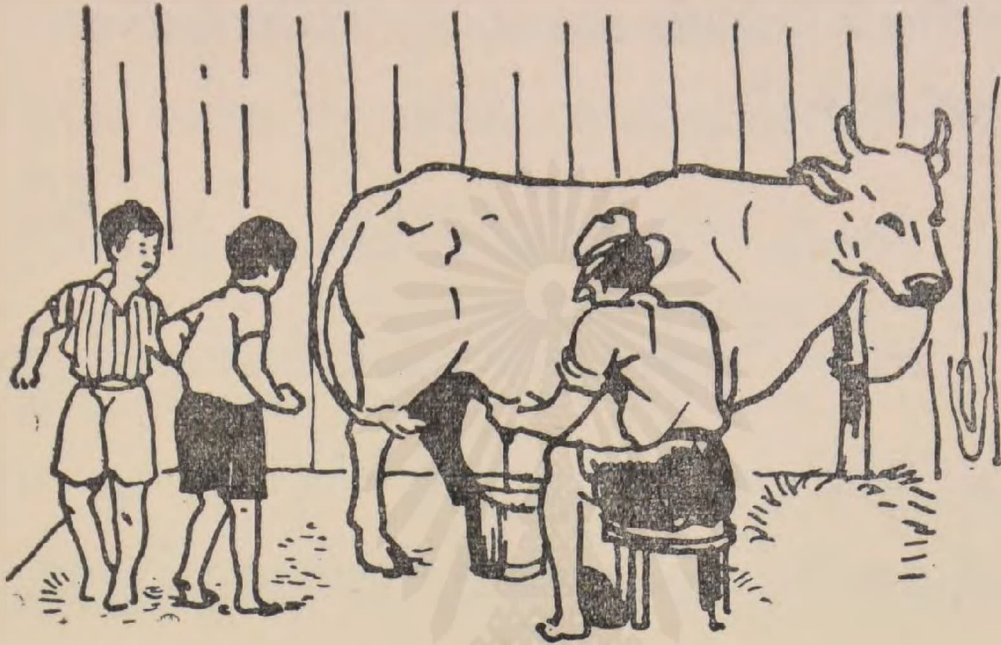
เวลาเช้าลุงเกิดไปรีดนมวัว เด็ก ๆ ขอตตามไปดูด้วย
พอลุงเกิดจูงวัวเข้า ชอง แดงถามว่า “ลุงทำโทษมันหรือ
จ๊ะ ?”

ลุงเกิดตอบ “ลุงจะไม่ให้มันชุกชน จะได้รีดนมมัน
สะดวก”

ลุงเกิดช่างสะอาดจริง ๆ ล้างมือสะอาด ล้างเต้านม
ของวัวสะอาด ใช้ถังสะอาด ใช้น้ำสะอาด สะอาดไปทุกอย่าง
แล้วก็นั่งลงบนม้า รีดเต้านม นำนมไหลลงถังจ็อก ๆ

“ให้ลูกมันติดกินเองไม่ได้หรือจ๊ะ ! ลุง ?” เผือกถาม

ลุงตอบ “น่านมสำหรับคนกิน วันนั้นลุงจะแจกให้
เจ้ากินบ้าง”



แดงกับเผือกชอบใจ เขยิบเข้าไปยืนดูใกล้ ๆ แต่ไม่กล้า
เข้าไปทางข้างหน้ามัน กลัวมันจะกัดเอา เขามันแหลมหนัก

สักครู่หนึ่งมีอะไรฟาดถูกหัวแดง ๆ กระโดดหนี เผือก
ก็วิ่งหนีด้วย ทั้งสองคนตกใจ แต่แววกยืนเฉย ลุงกึ่งวิ่งดม
เฉย แกหันมาหัวเราะและถามว่า

“จะวิ่งไปไหนกัน ?”

แดงตอบ “อะไรก็ไม่รู้ ฟาดหัวฉันเมือก”

ลุงเรียกให้กลับไป ให้ดูแมลงวันที่เกาะบนหลังวัว
สักประเดี๋ยวแววกก็เอาหางบีบแมลงวัน เด็ก ๆ จึงเข้าใจว่าถูก

หางวัวฟาดหัวนั่นเอง และหายกลัว ทนเขาระวังไม่ยื่นใกล้
หางวัวเกินไป

เพื่อกြွံ “อ้อ ! วัวมีหางไว้บัตแมลงวันนี่เอง”

ลุงเกิด “ถูกละ ! แต่หางยังมีประโยชน์อย่างอื่นอีก”

เสร็จรีตนมวัวแล้ว ลุงปล่อยวัวให้ไปกินหญ้า และ
หัวถึงนมกลับบ้าน เวลาเดินกลับก็คุยกันมาจนถึงเรือน

ลุงถาม “ใครเคยไต่สะพานไม้ไผ่ลำเดียวบ้าง ?”

เด็ก ๆ ชิงกันตอบ “ฉันเคย ฉันเคย”

แดงเล่า “เผือกเคยไต่ตกลงไปในห้องร้องที่บ้าน”

เผือก “จ๊ะ ! หน้าไม่ลึ้ก เป็นแต่กางเกงเบือนโคลน
เท่านั้น เดียวฉันไต่ไม่ตก ฉันกางแขนพะยุงตัวไว้”

ลุงเกิด “นั่นซี ! สัตว์มันใช้หางพะยุงตัวแทนแขน
ก็ได้ เวลามันไต่บนราวหรือไต่กิ่งไม้ จะเห็นมันแกว่งหาง
เหมือนเจ้ากางแขนของเจ้า”

“เวลากระรอก หรือกระแตกระโดดจากกิ่งไม้ต้นหนึ่ง

“ไปยั้งกิ่งไม้อีกหนึ่งกิ่ง หางของมันเป็นพวง ช่วยพะยุงตัวมันด้วย เหมือนปีกเครื่องบินช่วยพะยุงเครื่องบินให้ลอยตัวอยู่ได้”

เด็ก ๆ ชอบกระแตและกระรอก เพราะเคยเห็นที่บ้าน เวลามันกะโจนจากกิ่งไม้บ่อย ๆ

แดงอธิบาย “กระรอกหางเป็นพวงมากกว่ากระแตที่บ้านมีกระแตชุม พ่อเคยจับลูกกระรอกมาเลี้ยงไว้จนเชื่องปล่อยให้มันไต่เล่นตามไหล่ตามแขนสนุกดี”

ตาของสัตว์

แม่ “แมลงวันตอมกับข้าว แแดง บัดแมลงวันไปอย่าให้มันเกาะกับข้าวได้ เท่าของมันไปเหยียบของโสโครกมาแล้ว”

แดง “มันไวจริง แม่จ๋า ! มันหนีแซ่พันทุกที”

เฟือก “มันมีตาเต็มหัว แม่ หนอยากมีตาเหมือน
แมลงวันบ้าง”

แม่ “ตาใหญ่บนหัวของมันนั่นเต็มไปทั่วลูกตาเล็กๆ
มันจึงเห็นได้รอบตัว มันมีศรัทธามาก มันต้องมีตาไว้”

แดง “ถ้าเรามีตาเหมือนแมลงวัน เวลาออกไปเดิน
ถนน ไม่ต้องกลัวรถทับ”

แม่ “เรามีตาอย่างคนก็พอแล้ว เราต้องเรียนใช้ตา
เท่านั้น มีสัตว์อย่างหนึ่ง มีตาอยู่บนปลายก้านสองก้านที่หัว
ไม่มีตีน แต่คลานได้ ไปไหนก็เอาเรือนไปด้วย ใครทาย
ถูกไหมจะ ? ว่ามันเป็นสัตว์อะไร ?”

แดง “หอยทากจะ ! แม่”

เฟือก “ทำไมหอยทากต้องมีตาที่ปลายเขาจะ ! แม่ ?”

แม่ “ก็เพราะมันมีศรัทธามาก ตาของมันไม่ใหญ่
เหมือนตาแมลงวัน แต่มันแกว่งก้านส่งตาไปดูได้ทุกด้าน
เมื่อมันเห็นอะไรที่น่ากลัว มันก็หดตัวเข้าซ่อนในเปลือก
หอย ซึ่งเป็นเรือนของมัน”



แดง “หนูจะทายแม่บ้าง อะไรเอ๋ย กลางคืนมืด ๆ ก็แลเห็น จับหนูได้ ?”

เฟือก “แมว”

แม่ “เฟือกเก่ง แมวตาดีนัก มืด ๆ ก็เห็นได้ มันชอบจับหนู จับจิ้งจก เวลากลางวัน และจับนกกระจอก เวลากลางวัน มันไปคอยอยู่ใกล้ ๆ พอเห็นตัว มันก็ค่อย ๆ ย่องเข้าไป เเท้มันนุ่ม เดินไม่ดัง พอจวนถึงตัวมันก็โดดตะครุบ”

แดง “หนูเคยเห็น แล้วยกหน้ทัน แมวตะครุบไม่ได้ หน้มันก็ตาไวเหมือนกัน”

แม่ “ นกมีตาที่ข้างๆ หัวของมัน มันจึงเห็นได้ทั้งสองข้าง แต่เมื่อมันเสียที แมวก็จับมันได้ แมวต้องการดูสัตว์ที่เป็นอาหารของมัน ตาของมันจึงอยู่ตรงหน้า ธรรมชาติจัดไว้ให้สัตว์มีตาพอเหมาะที่จะหากิน หรือที่จะหนีศัตรู ”

ที่อยู่ของสัตว์

อ่างปลา

แม่จ้างเขาทำอ่างกระจกเลี้ยงปลา พอได้มาก็ตั้งไว้บนม้าน้ำ แม่ให้แดงล้างทรายให้สะอาดใส่ก้อนอ่าง ให้เผือกกับเต็กอื่น ๆ ช่วยกันตักน้ำใส่มาใส่ก่อนอ่าง

แม่ “ ฟรุ้งเราไปซื้อปลาเงินปลาทองมาเลี้ยง ”

แดง “ แม่ หนูจะไปตักลูกกบมาใส่บ้าง ”

แม่ “ ดีซี ! เอามาสัก ๓ ตัวเท่านั้น ”

เผือก “ หนูจะไปช่วยพี่แดงซื้อลูกกบ ”

มะลิ “ สนุกจริง ”

แดงกับเผือก เอากะลาซ้อนลูกกบที่ในท้องร้องมาได้ ๓ ตัว แดงซ้อนได้มาก แต่เผือกเตือนว่าแม่ให้เอา ๓ ตัว เท่านั้น

แดงจะเทกะลาลงในอ่างกะจก แต่แม่ห้ามไว้กลัวน้ำ จะสกปรก แม่ช่วยซ้อนตัวลูกกบปล่อยลงในอ่าง มันว่ายในน้ำใสแลเห็นถนัด เต็ก ๆ รุมตูกันใหญ่

รุ่งขึ้นแม่พาเต็ก ๆ ไปที่ร้านขายปลาเงินปลาทอง เจ้าของร้านต้อนรับ ถามว่า “จะต้องการปลากี่ตัวจ๊ะ ?”

เต็ก ๆ คูแม่ แม่ตอบว่า “ตัวงาม ๆ สัก ๓ ตัวจ๊ะ !”

เจ้าของร้าน “มีอะไรมาใส่ปลาจ๊ะ ?”

มะลิแบมือ “ใส่มือหนูก็ได้ หนูจะระวังไม่ให้ตก”

เจ้าของร้านหัวเราะ “ไม่ได้จ๊ะ ! ปลาจะกระโดดหนี และมันจะตาย ปลาต้องอยู่ในน้ำ ฉันทจะให้กระป๋องใส่ไปใบหนึ่ง”

เผือก “ปลาไม่เหมือนเรา มันอยู่ในน้ำก็ไม่ตาย”

มะลิ “ปลาไม่ต้องหายใจหรือ ? หนูตกน้ำหายใจไม่ออก”

แม่ “ปลามันไม่หายใจด้วยปอดเหมือนเรา มัน
หายใจด้วยเหงือกใต้แก้มของมัน อยู่ในน้ำมันหายใจได้
สบาย แต่ชนบกมันหายใจไม่ออก”

แดง “เมื่อวันฝนตก ปลากระโดดขึ้นจากท้องร่อง
ทำเหงือกที่ตรงแก้มของมันเปียบ ๆ ประเดี๋ยวก็ตาย เราจับ
มันใส่ในท้องร่อง มันก็หงายท้อง มันตายเสียแล้ว มะลิก็
เห็น จำไม่ได้หรือ ?”

เจ้าของร้าน “ถูกแล้วจะ ! ปลาหายใจบกบกไม่ได้
เหมือนเรา มันไม่มีปอด แต่มันหายใจด้วยเหงือกของมัน
ในน้ำ”

มะลิ “แม่ ในน้ำไม่มีอากาศ ปลามันหายใจอย่างไร
จะ ?”

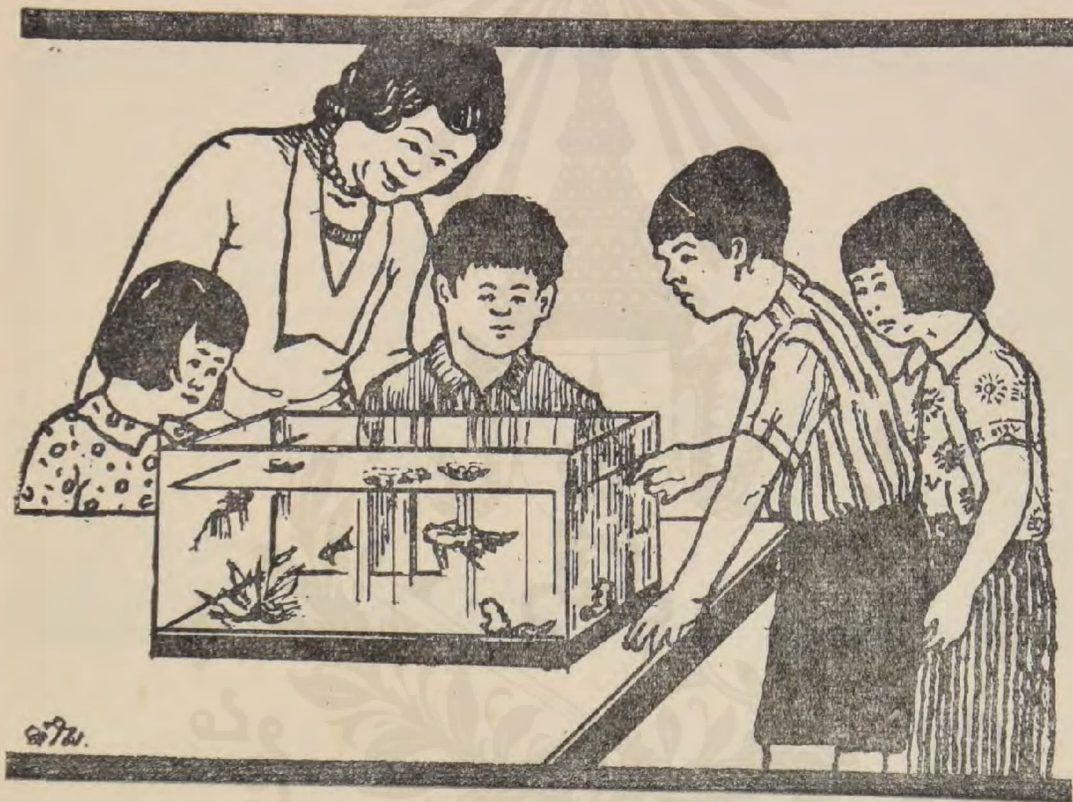
แม่ “ในน้ำก็มีอากาศเหมือนกันจะ ! แต่อากาศใน
น้ำเราหายใจด้วยปอดไม่ได้ ปลามันหายใจด้วยเหงือกใต้”
แม่ชี้ให้เด็ก ๆ ดูเหงือกของปลาเงินปลาทองที่มันเอาแล้วหุบ
ทำเปียบ ๆ อยู่ในน้ำ

พอใช้เงินเสร็จแล้ว แม่ลูกพากันกลับบ้าน เอาปลา
ปล่อยลงในอ่างกระจก

ปลาว่ายน้ำทำเหงือกเปียบ ๆ คุณมันสบายกว่าอยู่ใน

กระป๋องมาก มันอยู่ด้วยกันกับลูกกบ มันไม่ทะเลาะกันเลย
ทั้งปลาทั้งลูกกบชอบที่อยู่ใหม่ของมัน

แม่กับแดงหาจอกมาลอย กับหาว่านน้ำมาปลูก เต็มๆ
หาลูกน้ำมาเลี้ยงปลา และคปลลาเพลินทุกวัน



วันหนึ่งแดงเรียกน้อง ๆ มาดูว่าลูกกบบงอกขาออกมา
แล้ว เขาตื่นเต้นกันใหญ่ แล้วทุกคนก็พากันไปบอกแม่ชวน
ให้แม่มาดู

มะลิ “หนูก็เห็นขาเล็ก ๆ สองขาที่โคนหาง หนูจะ
นั่งเฝ้าดูขามันงอกจนเป็นกบ”

เพ็อก “ช่างเถอะ ความยังคำเห็น้อยเปล่า”

แดง “แน่ละ ! กว่ามันจะโตเป็นกบก็นาน”

แม่ “เมื่อมันเป็นกบ เราจะต้องทำบ้านให้มันอยู่
ใหม่”

เด็ก ๆ ไม่เข้าใจ แม่จึงอธิบายว่า “ลูกกบอยู่ในน้ำ
แต่พอมันโตขึ้นเป็นกบ มันต้องอยู่บนบกด้วย”

เพ็อกฉลาด ร้องว่า “หนูจะหาก้อนหินมาวางในอ่าง
ทำบกให้มันขึ้นเกาะได้”

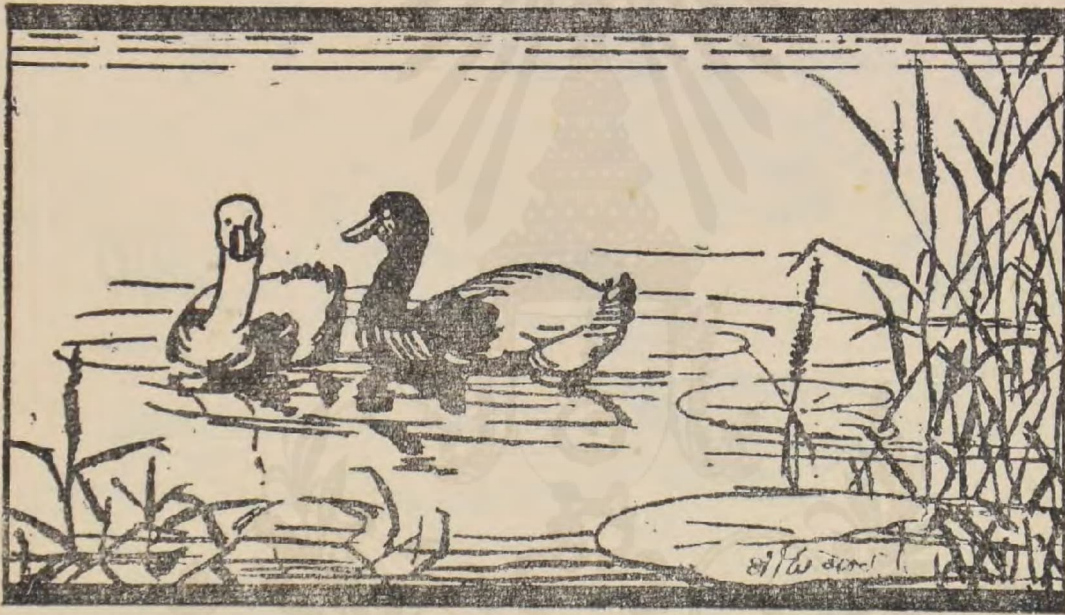
แม่ “ดีแล้วจ๊ะ ! กบมันชอบอยู่ทั้งบนบกและใน
น้ำ”

แดง “หนูรู้จักสัตว์อีกอย่างหนึ่ง ที่ชอบอยู่ทั้งบนบก
และในน้ำ”

มะลิ “สัตว์อะไร ?”

แดง “เบ็ด เขาทำคอกให้มันอยู่บนบก แต่เขามีน้ำ ให้มันลงว่ายน้ำเล่น ที่คอกมันมีหนั่งเบนแผ่น มันว่ายน้ำได้ เหมือนใบพาย”

มะลิ “มันเปียกน้ำไหม พี่?”



แดง “ไม่เปียก ขนมันเบนมัน น้ำเปียกไม่ได้”

“แม่รู้จักสัตว์อีกชนิดหนึ่ง ที่อยู่ทั้งบนบกและในน้ำ”

แม่พูด “เขาเรียกมันว่า นาก มันเป็นสัตว์สี่เท้า ตัวโตกว่า แมวชนิดหนึ่ง มีหางแบนสำหรับว่ายน้ำ มันว่ายน้ำเก่งกว่า มันวิ่ง เมื่อมันเห็นคน มันกระโดดลงน้ำ ดำน้ำ และว่ายน้ำหนีไป เด็ก ๆ ยังไม่เคยเห็น แม่มีรูป จงดูในรูป จะเห็น

ที่อยู่ของมันอยู่ริมน้ำ และมันชอบนอนบนบก มันหายใจ
ด้วยปอด”



รังมด

วันหนึ่งแม่พูดว่า “เราทำบ้านสัตว์เล่นอีกบ้านหนึ่งก็ได้”

“แม่จะทำบ้านอะไรจะ?” มะลิถาม

แม่ “ทำบ้านมดเอาไหม? จะได้ดูมันออกไข่ และเป็นตัวลูกมด”

“เอาซี! แม่ สนุกดี” ทุกคนพูด

แดง “หนูหามดให้ก็ได้ หนูเห็นรังมดที่แผ่นดินหลังบ้าน แหม! มันกัดเจ็บ ตัวมันดำ”

มะลิ “มดแดงหนูกูกรูจัก ที่ต้นมะม่วงมีถมไป”

เฟือก “ไม่ใช่ เขาเรียก มดง่าม ต่างหาก ตัวมันดำ มดแดงตัวมันโต และมันไม่ชอบอยู่ที่แผ่นดิน มันทำรังที่ใบไม้บนต้นมะม่วง”

แม่หยิบขวดโหล บอกแดงให้หยิบเสียม แล้วก็ให้แดงพาไปที่รังมด ลูกของแดง มีรังมดที่แผ่นดินหลังบ้านจริง ๆ

แม่ “แดงเอาเสียมแซะดินรังมดซิจ๊ะ! แล้วเทใส่ขวด
โหล ต้องทำเร็ว ๆ มดจะได้ไม่ทันออกมากัด”

แม่กลัวมันจะกัดลูก จึงรีบถือขวดโหลกลับเข้าเรือน
เอง

“แดง รีบหยิบถาดใส่ตุ๊ก เผือกไปตักน้ำมาชั้นหนึ่ง
เร็ว” แม่สั่ง

มะลิ “บ้านมดต้องมีน้ำถ้วยหรือแม่จ๋า?”

“มีซิ! ลูก ถ้าไม่เช่นนั้นมดมันจะไม่อยู่แต่ในขวด”

แม่เอาขวดโหลวางกลางถาด แล้วให้เผือกรินน้ำใส่
ในถาดหมดชั้น

มะลิ “อ้อ! หนูนึกว่าแม่จะใส่น้ำในขวดให้มดถ้วย”

เผือก “นี่แหละ ถ้ามดอยากออกมาเที่ยวจริงๆ มัน
ต้องว่ายน้ำแย้”

แดง “มดว่ายน้ำไม่เป็น มันได้แต่ลอยเป็นแพ ว่ายน้ำ
มาก ๆ เช่นนี้ มันขึ้นออกมาลอยก็ตายแน่”



ไม่ข้ามคในชวคก็เริ่มทำงาน ทำดินให้เป็นรูโปร่ง
 สำหรับอยู่สบาย อยู่ในชวคกับอยู่หลังบ้านก็เหมือนกัน มัน
 ไม่เตือครอน เพราะเด็ก ๆ ให้เศษขนมปังและน้ำตาลมันกิน
 เสมอ มันช่วยกันขนเข้าไปกินในรูของมัน

คำถาม

๑. อะไรเอ่ย ! อยู่ในน้ำ หายใจด้วยเหงือก ?
๒. อะไรเอ่ย ! บินได้ ทำรังอยู่บนต้นไม้ ?
๓. อะไรเอ่ย ! ชอบอยู่ทั้งบนบกและในน้ำ ?
๔. อะไรเอ่ย ! เป็นสัตว์ใหญ่ที่สุดในเมืองเรา ?
๕. อะไรเอ่ย ! ว่ายน้ำได้ แต่ไม่ดีเหมือนปลา บิน
 ได้ แต่ไม่ดีเหมือนนก วิ่งได้แต่ไม่คล่องเหมือน
 เด็กวิ่ง ?

พืช

ทำสวน

ใส่เดือน

เด็ก ๆ เห็นพ่อแต่งสวนรอบบ้าน ปลูกไม้ใบไม้ดอก
นึกอยากเล่นทำสวนบ้าง

พ่อบอกว่า “มุนนี่กำลังว่าง พ่อ^{ขี้}รอกุหลาบใหม่ ๆ ดินไม่
แข็ง หนูอยากเล่นสวน พ่อ^{ขี้}มอบให้ หนูจะปลูกอะไรก็ได้”

แดง “หนูชอบต้นพุทธรักษา”

เผือก “หนูจะปลูกทานตะวัน”

มะลิ “หนูจะวานแม่ปลูกต้นเทียนให้หนู”

พ่อ “ดีแล้ว ต้องลงมือพรวนดินให้ชุกก่อน ปลูก
จึงจะได้ดอกงาม ทำอย่างพ่อปลูกกุหลาบ”

“หนูพรวนดินเตียน^{ขี้}ได้ไหมจะ พ่อ?” แแดงถาม

“พ่อจะ^{ขี้}ขอเสียมเล็ก ๆ ให้เจ้าก่อน” พ่อตอบ

รุ่ง^{ขี้}ชน พ่อให้เสียมคนละเล่ม แแดงกับเผือกก็ลงมือ
พรวนดินกันคนละร่อง เก็บก้อนอิฐในดินออกกองไว้ต่าง

หาก

เผือกพบไส้เดือนหลายตัว แดงแนะนำให้จับใส่
กระป๋องหมด

“เราไม่ต้องการไส้เดือนในสวนของเรา” แดงพูด
เวลาเย็นพ่อกลับบ้าน พ่อมาคุ้ตึก ๆ ทำสวน “ไส้
เดือนนี้จะเอาไว้ตกเบ็ดหรือ?” พ่อถาม



“เปล่าจ๊ะ!” เผือกตอบ “หนูไม่ต้องการไส้เดือนให้
อยู่ในสวนของหนู”

พ่อ “อ้อ! เอาก้อนอิฐออกด้วย ดีแล้ว แต่ใส่
เดือนไม่ต้องเอาออก มันช่วยทำให้ดินดี มันซุดดินให้โปร่ง
มันกินดิน ทำดินให้ต้นไม้ชอบ”

แดง “อ้อ! หนูนึกว่ามันเป็นศัตรู ถ้ามันปล่อยมัน
ลงไปไนดินเถอะเผือก” พ่อเผือกเทกระป๋อง ใส่เดือนก็
แทรกตัวมันลงไปใต้ดิน

ปลูกต้นไม้

พ่อแนะนำให้ปลูกพุทธรักษาไว้ใน ทานตะวันร่อง
กลาง ต้นเทียนดอกร่องนอก พ่อซุดหน่อพุทธรักษาให้ดู
เป็นตัวอย่าง แล้วแดงกับเผือกก็ทำเองได้

เขาปลูกเป็นแถว วัตรระยะด้วยไม้ฟุต ให้ห่างกัน
ต้นละ ๒ ฟุต พ่อชมว่าเก่งมาก

พ่อให้ดอกทานตะวันแห้งที่มีเมล็ด เขาเพาะเมล็ด
โรยไว้ก่อน พองอกเขาก็เอาต้นเล็ก ๆ มาปลูกในร่อง ไว้
ระยะเท่ากัน เขารดน้ำทุกวัน เว้นแต่วันฝนตก

ถอนหญ้า

วันหนึ่งเผือกสังเกตเห็นต้นไม้เล็ก ๆ ขึ้นมาก ชนทั่ว
ไปไม่เว้นระยะเหมือนปลูก

“ต้นไม้เล็ก ๆ เหล่านี้ต้นอะไร?” เผือกถาม

“ใครย่องเข้ามาปลูกเข้าไว้?” แดงถาม

พอเย็นลงพ่อกลับ เขาก็พาพ่อไปดู พ่อบอกว่า
“ต้นเหล่านี้ตนเอง มันเป็นผักหญ้า มันแยงน้ำและอาหาร
ในดิน ปล่อยให้มันโตต้นไม้ที่ปลูกก็ไม่งาม”

แดงชวนเผือกให้ช่วยกันถอนขึ้นหมด รุ่งขึ้นเขาบอก
พ่อว่า “พ่อจ๋า! หนูช่วยกันถอนผักหญ้าหมดเกลี้ยงแล้ว”

พ่อ “ยังมีขึ้นใหม่อีก ในดินมีเมล็ดพืชต่างๆอยู่มาก
พอได้น้ำชุ่มเมล็ดก็งอกเป็นต้น เจ้าต้องคอยถอนทุกวัน จึง
จะหมด”

เผือก “หญ้าเป็นศัตรูของสวนแน่ ๆ เราต้องช่วย
กันถอนทิ้งทุกวัน ๆ”

แดง “เราต้องให้สวนของเราเตียนงามอยู่เสมอ”

หนอนเป็นศัตรู

“เผือก ใครทำทานตะวันต้นนี้หัก? ต้นโตเกือบมี
ดอกแล้ว” แดงร้องขึ้น

“หนูไม่ได้ทำหัก เสียตายจริง พี่แดงถอนหญ้าระวัง
หน่อยซิ!” เผือกพูด

พ่อพ่อดูสวน พ่อเห็นเข้า พ่อก็บอกว่า “มีศัตรู
เข้ามาเยี่ยมแล้ว”

พ่อหยิบต้นหักและชُرูกวางตรงรอยหัก “ในรูนี้คงจะ
มีตัวหนอน” พ่อพูด

แดงกับเผือกช่วยกันฉีกดู ก็พบหนอนอยู่ในรูนี้
และร้องบอกพ่อ “พ่อจ๋า! พบศัตรูแล้ว อ้ายหนอนนี่เอง
ทำต้นกวางจนหัก”

พ่อ “ยังมีหนอนอีกหลายชนิดที่กินใบทำให้ขาด
ปรุ”

แดง “แหม! ใบที่เป็นรูปรุมีเยอะ”

เผือก “หนอยากให้พ่อช่วยไล่หนอน”

พ่อ “นกกินหนอน ต้องเชิญนกมากินเลี้ยงในสวน บ่อย ๆ”

เผือก “ซันดี ไปเชิญนกมา พี่แดงไปเชิญซี!”

แดง “ให้พ่อช่วยออกหนังสือเชิญแล้วกัน”

พ่อ “วิธีเชิญนกทำได้หลายอย่าง หนังสือใช้ไม่ได้ มันอ่านไม่ออก”

“ทำอย่างไรจะ! พ่อ?” ทั้งแดงและเผือกพูดขึ้น

พ่อ “ทำรังไว้ให้มันมาอยู่ก็ได้ เช่น รังนกพิราบ แต่ นกพิราบชอบกินถั่ว มันไม่ชอบกินหนอน”

เผือก “นกอะไรชอบกินหนอนจะ! พ่อ?”

พ่อ “นกกาบเขนก็ชอบกินหนอนจะ! แต่มันชอบ หารที่อยู่ตามโพรงไม้ เราต้องมีน้ำไว้ล่อมัน มันจึงจะ มา นกต้องกินน้ำ มีน้ำที่ไหนมันก็ไปกิน แล้วมันก็อาบด้วย”

แดง “เราต้องตักน้ำมาวางไว้”

เผือก “เอากระป๋องตักได้ไหมจะ?”

พ่อ “ เลิกไป พ่อจะหาให้ เอาจานดินรองกระถาง
ต้นไม้ที่หน้าเรือนมาใบหนึ่งก็ได้ พ่อซื้อมาใหม่ ๆ เลือกเอา
ใบโตหน่อย ใส่น้ำแล้วมันต้นดี ”

แดงวิ่งไปเอาจาน เพื่อวิ่งไปตักน้ำ พอกลับมา แแดง
ก็วางจานลงกลางสวน เพื่อจะเทน้ำใส่จาน

พ่อบอกว่า “ ซ้ำก่อน ขุดดินฝังจานลงให้จมแน่น
จะได้ดูเหมือนบ่อน้ำเล็ก ๆ และจานจะได้ไม่หาย ”

แดงเอาเสียมขุด พ่อช่วยกะให้พอดี ตบดินที่ขอบ
จานให้เรียบเหมือนขอบบ่อ เพื่อจะเทน้ำลงในบ่อเล็กนั้น กัน
จานต้นพ่อ นกลงย่นได้

“ เจ้าต้องคอยเติมน้ำทุกวัน ” พ่อกำชับ

บท

แดง “ เราช่วยกันคอยดูว่านกอะไรจะมากินน้ำ ”

เผือก “ ต้องแอบพุ่มไม้ อย่าให้มันเห็นเรา ”

ทั้งสองคนได้ยินเสียงนกพูดอยู่บนต้นไม้ แหงนตู่ก็พบ

นกนางเขน เขาจึงนั่งนิ่ง คอยดูมัน

สักประเดี๋ยวนกกางเขนก็บินลงมาเกาะปากบ่อเล็ก มัน
กระโดดและเหลียวดูรอบตัว มันไม่เห็นเด็ก ๆ ที่นั่งแอบอยู่
มันก็ก้มลงดื่มน้ำในจาน

มันดื่มหลายหน แล้วมันก็กระโดดลงยืนในจาน สลัด
ปีกจนขนเปียกน้ำ มันเล่นน้ำสนุกใหญ่



เมื่อเล่นน้ำพอใจแล้ว มันขยันทชอบจาน สลัดขน
แล้วก็เที่ยวหาหนอนกินตามพุ่มไม้

“ดูซิ! มันคาบอะไรในปาก” แดงกระซิบ

“มันคาบหนอนบินไปแล้ว” เพื่อกพูด “มันคงเอา
ไปกินที่รังของมัน”

อีกสักครู่หนึ่งมันบินกลับมาอีก ทีนี้มาสองตัว พอได้
หนอนมันก็พากันคาบกลับไปรังอีก

“มันคงคาบไปให้ลูกกิน” แดงพูด

“ถ้าเช่นนั้นมันก็เป็นเพื่อนกตัวหนึ่ง แม่นกตัวหนึ่ง”

เพื่อกบอก

จริงของเพื่อก ลูกของมันอยู่ในรังบนต้นมะปราง ทั้ง
สองคนสะกตรอยตามของมัน ไม่เข้าลูกของมันโตขึ้น มันก็พา
ลูกมากระโดดเล่นในสวนด้วย

มีนกหลายอย่างชอบมาเล่นน้ำเวลาเงียบคน นกกระ-
จอกมาบ่อย นกคลังโคลงก็มา แดงกับเพื่อกยังไม่รู้จักนก
คลังโคลง แม่มาแอบดูด้วย และบอกชื่อให้

เด็ก ๆ ชอบดูนกกระโดดเล่นที่บ่อน้ำ นกมันมาบินน้ำ
มาเล่นน้ำ และมาจับหนอน เจ้าของสวนก็ชอบ ต้นไม้ก็
ชอบ เพราะไม่ถูกหนอนรบกวน

คางคก

วันหนึ่งเต็กๆ กำลังรดน้ำต้นไม้ พบคางคกตัวโตอยู่
ใต้พุ่มไม้ มันนิ่งไม่กระตุกกระดิก

“เจ้านั้นเป็นเพื่อนหรือเป็นศัตรูของสวน?” แดงเอ๋ยชน

“ถ้าเป็นเพื่อนเจ้าก็อยู่ได้ ถ้าเป็นศัตรูเจ้าต้องไป”

เผือกพูด



เวลานั้นพ่ออยู่ด้วย พ่อบอกให้หนึ่ง ๆ คอยดูมัน ทั้ง
สามคนคอยจ้องดู

คางคกแลบลิ้นออกมายาว แล้วก็หดลิ้นเข้าปาก

มันทำเร็วจนเกือบแลไม่เห็น ต้องคอยสังเกตให้ดีจึงเห็น

“นั่นคางคกมันทำอะไรจะ?” พ่อถาม

“หนูเห็นอะไรออกมาจากปากมัน แล้วก็กลับเข้าปาก” เผือกตอบ

แดง “แหม! มันแลบลิ้นยาวจริง พ่อจ๋า!”

พ่อให้ครูปรุทีไบไม้ แต่ไม่มีตัวหนอน คางคกแลบลิ้นเอาตัวหนอนไปกินเสียแล้ว

เผือก “คางคกไม่ใช่ศัตรูแน่ มันช่วยกินตัวหนอน”

พ่อ “มันน่าจ้อง พ่อได้ทำกัแลบลิ้นฮุบเอาหนอนไปกิน มันทำประโยชน์ให้แก่มันไม่มาก”

แดง “ถ้าเช่นนั้นคางคกก็เป็นเพื่อนของเรา เราควรปล่อยให้มันอยู่ในสวน”

แมลงภู่ - และผีเสื้อ

เผือก “พ่อจ๋า! ต้นเทียนออกดอกงามจริง สีต่าง ๆ
แดงก็มี ขาวก็มี แดงปนขาวก็มี หนูชอบ”

แดง “ทานตะวันก็งามมาก มีสีเหลืองอย่างเดียว
แต่ดอกใหญ่ พุทธรักษา มีหลายสี แตกหน่อเป็นกอ มีดอก
แข่งกันทุกกอ”

พ่อ “ทำไมดอกทานตะวันจึงบานหันมาทางเดียวกัน
หมด? ใครทายได้?”

ไม่มีใครตอบ พ่อจึงแนะนำให้ดูตะวันขึ้นเวลาเช้า ดอก
มันหันไปทางตะวันขึ้นหมดเราจึงให้ช่อมันว่า ทานตะวัน

เผือก “หนูรู้ ดอกมันหันไปทางตะวันออก”

แดง “ตะวันก็คือพระอาทิตย์นั่นเอง”

เมื่อต้นไม้ออกดอกสะพรั่ง พ่อกับแม่มาช่วยชมสวน
ด้วยแทบทุกวัน

“พวกนักบินพากันมาตอมดอกไม้แล้ว” พ่อพูด

แดงกับเฟือกแหงนคอบนฟ้า

แม่ “พ่อหนูไม่ได้พูดถึงเครื่องบิน พุดถึงแมลงภู่
และผีเสื้อ

แดงกับเฟือกแลตนักบินตัวเล็ก ๆ ที่เกาะที่ดอกไม้และ
หัวเราะ

พ่อ “แมลงภู่และผีเสื้อมันพากันมาตอมน้ำหวานของ
ดอกไม้”

แดง “มันเป็นศัตรูหรือพ่อจ๋า?”

พ่อ “มันเป็นเพื่อนของคุณไม่เหมือนกัน มันช่วย
เตรียมเมล็ดไว้ในหอกเป็นต้นต่อไป”

เด็ก ๆ ไม่เข้าใจ พ่อจึงอธิบายต่อไปว่า “ที่ปลาย
เกสรดอกไม้มีผงสีเหลือง ๆ และที่ใจกลางของดอกก็มีปุ่มไข
เมื่อไขได้รับผงเกสร ก็เกิดเป็นเมล็ดที่จะงอกเป็นต้นต่อไป
ไปอีก

“แมลงเหล่านี้เข้าไปต็มหน้าหวานในดอกไม้ ตัวของมันถูกผงเกสร พาเอาผงเกสรไปร่วงตกที่ปุ่มไข่กลางดอก แมลงจึงเป็นสื่อให้ผงเกสรได้ผสมกับไข่ เพื่อไข่จะไ้ตั้งอกเป็นเมล็ด และเมล็ดจะไ้ตั้งอกงามเป็นต้นไม้ต่อไป”

“ปุ่มไข่ของดอกไม้บางชนิดต้องไ้ผงเกสรจากดอกไม้ดอกอื่น ที่เป็นพวกเดียวกัน มาผสมกัน จึงจะเกิดเมล็ดได้ แมลงเหล่านี้พาผงเกสรติดตัวมันไป จากดอกนี้ไปให้ดอกอื่น ต้นไม้จึงไ้อาศัยแมลงช่วยเป็นสื่อ สำหรับให้เมล็ดงอกเป็นต้นไม้ต่อไป”

แดง “ถ้าเช่นนั้นแมลงภู่และผีเสื้อก็เป็นเพื่อนของดอกไม้ ไม่ใช่ศัตรู”

เฟือก “แหม! เราหัดทำสวน ไ้ความรู้เรื่องต้นไม้ และเพื่อนหรือศัตรูของต้นไม้มากจริง ๆ พ่อจ๋า!”

แม่ “หนูทำสวน แท่นก คางคก ไ้เตื่อน แมลงภู่ แมลงผึ้ง ผีเสื้อ มันก็มีส่วนช่วยหนูทำสวนด้วยเหมือนกัน

สวนของหนูจึงไต่ถามถึงเพียงนี้”

แดง “จริงจ๊ะ ! ถ้าขาดผู้ช่วยเหลือ^๕ หนอนคงเป็นศัตรูใหญ่”

เผือก “และเมล็ดก็เกิดไม่ได้ เราก็จะไม่มีเมล็ดปลูกกันต่อไปอีก”

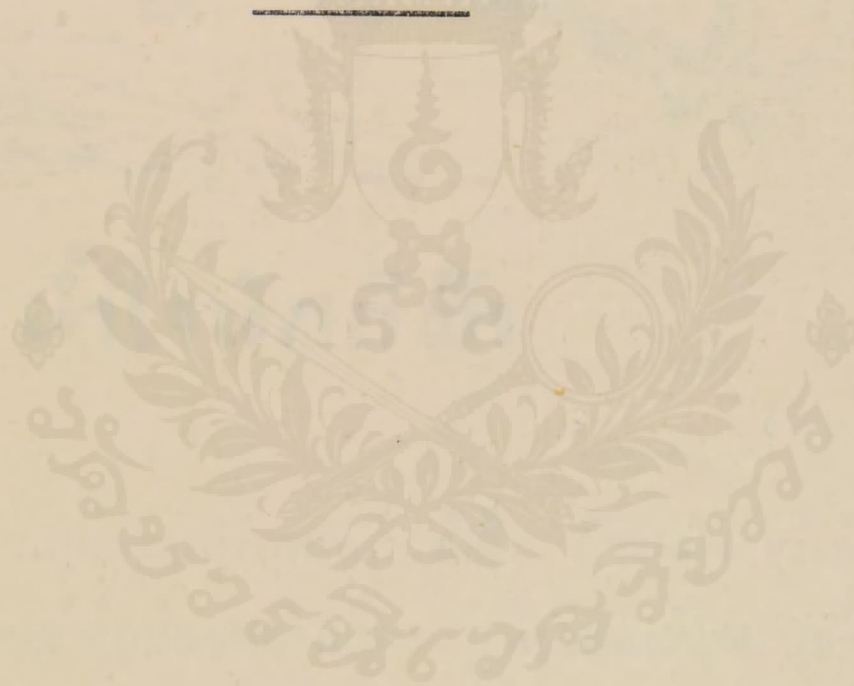
คำถาม

๑. ใครเคยพบสัตว์อะไรบ้างในสวน ?
๒. สัตว์เหล่านี้อะไรเป็นเพื่อนของต้นไม้ ? มันช่วยต้นไม้อย่างไร ?
๓. สัตว์อะไรบ้าง ที่เป็นศัตรูของต้นไม้ ? มันรังแกต้นไม้อย่างไร ?

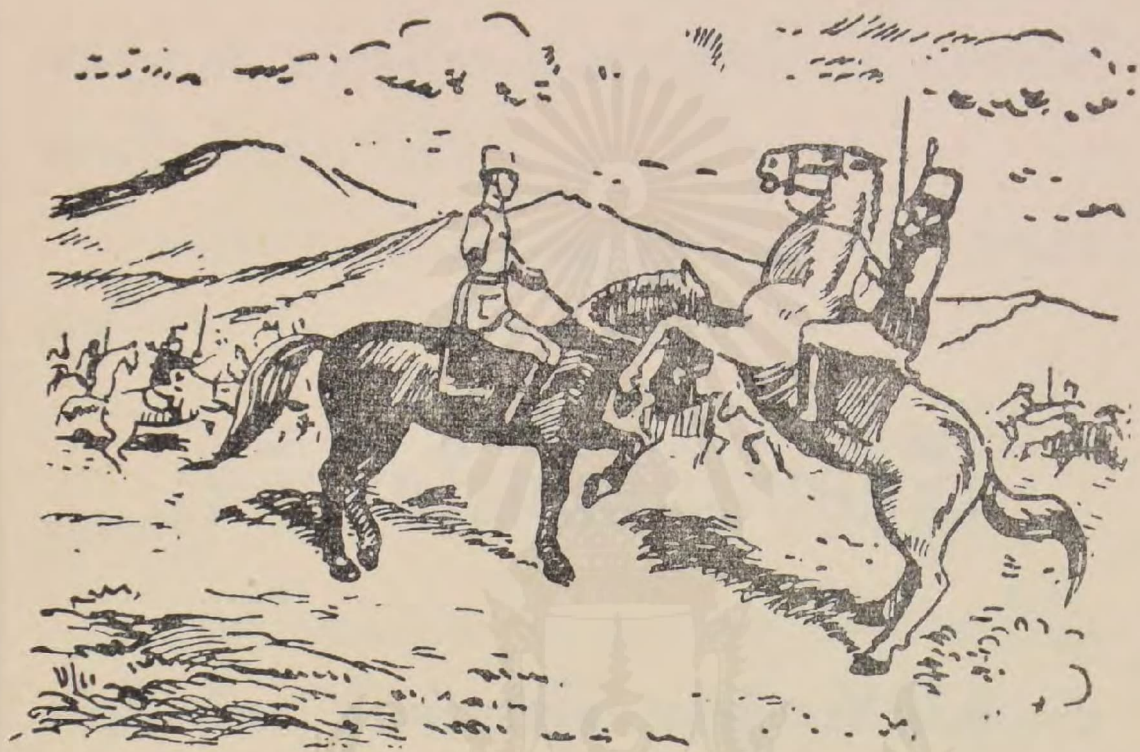
การเล่น

๑. ในฤดูฝน ลองทำร่องปลูกผัก หรือไม้ดอก ขอให้ผู้ใหญ่ช่วยแนะนำด้วย

๒. ลองพะาะเมล็ดมะม่วง คอยคูน^๖นงอก และเติบโต
คอยรดน้ำ^๗มันทุกวัน
๓. บวบ พักทอง เป็นไม้^๘เลื่อย ปลุก^๙ง่าย ลองเอา
เมล็ดของมันพะาะ แล้วหา^{๑๐}ที่ใหม่^{๑๑}นเลื่อย รักษา
ดีจะได้กินลูก







น้ำใจนักกีฬา

เมื่อนายทหารฝรั่งเสสเห็นข้าศึก กขบมาจะเขาดอสู้
แต่พอเห็นข้าศึกมแขนข้างเดียว ก็กระทำวันทยาวิธด้วย
ดาบ แล้วชักม้ากลับไป

(จากเรื่องในธรรมจรรยาเล่ม ๕)

ภาค ๒

เพื่ออบรมให้มีน้ำใจนักศึกษา

ที่เรียกใจลูกผู้ชาย หรือใจนักเลง หรือใจเสือป่า
หมายความอย่างเดียวกัน คือหมายถึงน้ำใจซึ่งไว้วางใจได้
ซื่อสัตย์ ทั้งศัตรู และใคร ๆ ทั้งหมด เพราะเป็นน้ำใจ
ที่สุภาพ และรักเกียรติ

ช่อนหา

เวลาพักเรียน แก้ว ถึก พวง กับนักเรียนหลายคน
เล่นช่อนหา แก้วอยู่โยง พวงช่อนข้างโองน้ำ แก้วจับได้
พวงเป็นเต็กเล็ก วึ่งซ่า

พวงอยู่โยง ถึกประมาท เห็นเป็นเต็กเล็ก ถึกแอบ
อยู่ข้างพวง ถึกไม่ทันเข้าโยง พวงจับได้

ถึกบอกว่าเขาถึงโยงก่อน ไม่ยอมอยู่โยง แต่นักเรียน
หลายคนว่าถึกโกง พวงจับได้ก่อน ต้องให้ถึกอยู่โยง

ถึกไม่ปิดตาให้มิด คอยชำเลืองดูว่าใครช่อนที่ไหน
แก้วเป็นหัวหน้าชั้น บอกว่าถึกเล่นโกง ต้องให้ช่อนกัน
ใหม่ ให้ถึกปิดตาหันหน้าเข้าฝา ห้ามไม่ให้เหลียว ถ้าโกง
อีก แก้วจะห้ามไม่ให้ถึกเล่น

ถึกเป็นเต็กเข้าใหม่ มีนิสัยโกงติดตัวมา ถึกยังไม่
รู้จักเล่นอย่างนักกีฬา

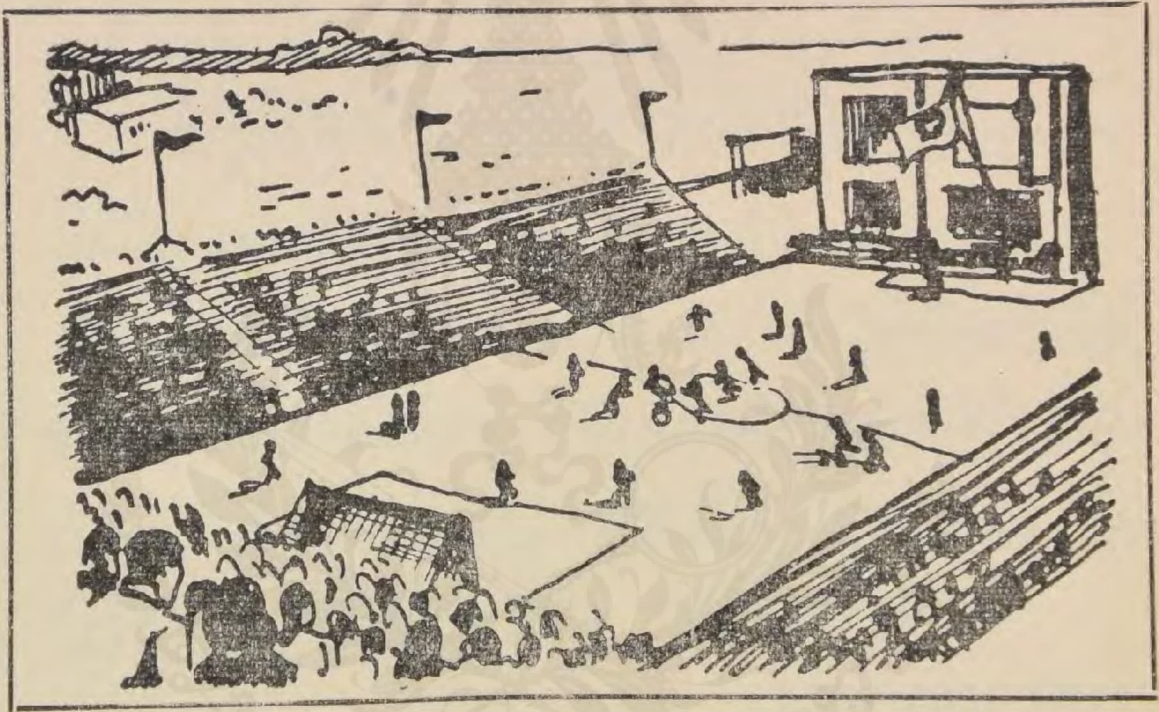
เครื่องจำ

นักกีฬาไม่เล่นโกง

นักกีฬาเป็นคนซื่อตรง

ฟุตบอลล์

นักเรียนรุ่นกลางกำลังเล่นแข่งขันฟุตบอลล์ เด็กเล็ก ๆ ที่อยู่ข้างสนามเป็นหมู่ เด็กสนุกใหญ่และร้องว่า “เตะมันให้กลมม แอ้งลูกไปเลยก็แล้วกัน”



แก้ว หัวหน้าชั้น อยู่ที่นั่งด้วย จึงว่า “เด็กแกมาแต่ป่าหรือ? นี่เขาเล่นกีฬา เขาไม่เตะต่อยกัน”

เด็กเถียงว่า “ซัดขาให้กลมมก็ได้ เขาซัดขากันบ่อยๆ เห็นไหม?”

แก้วสอนว่า “ถิกตุให้ดี เขาไม่ได้ชัคขา เขาสอดขา
เข้าไปแย่งลูกกัน ขอบังคับมีว่าต้องเตะลูก เตะคนไม่ได้
เตะขาก็ไม่ได้ เล่นฟุตบอลก็เตะได้แต่ลูกฟุตบอลเท่านั้น”

ถิกยังเล่นฟุตบอลไม่เป็น แต่ถิกชอบฟุตบอล ถิก
อยากเป็นนักกีฬา

แก้วเป็นเด็กดี เป็นหัวหน้าชนของถิก แก้วคอยเตือน
ถิก และบอกให้ถิกเข้าใจเล่นฟุตบอล แก้วกับถิกยังเป็น
เด็กเล็ก แต่เขาอยากโตขึ้นเป็นนักกีฬา

เครื่องสังเกต

เล่นฟุตบอลเตะได้แต่ลูกบอล เตะคนไม่ได้

ร่อนรูป

บันลือนั่งร้องไห้ ถิกยืนนับแผ่นรูปอยู่ข้าง ๆ แก้ว
เห็นเข้า แก้วถามถิกว่า “ทำไมบันลือนั่งร้องไห้?”

“เขาเล่นร่อนรูปเสียหมด” ถิกตอบ

แก้วถามบันลือ “ใครได้รูปไปหมด ?”

บันลือชกตัก และบอกว่า “หนูสืเขาไม่ได้”

“ตักถ้าจะเอาเปรียบละ ! แก่โตกว่าเขามาก เขาเล็ก
นิดเดียว” แก้วพูด ตักเดินเสียงไป แก้วจับข้อมือไว้
แล้วถามว่า “แกต่อให้เขาหรือเปล่า ?”

“ไม่รู้หรือ ? อยากเล่นแล้วกร้องให้” ตักตอบ

แก้ว “แกเล่นหลอกกินของเด็ก เด็กมันจะสู้แกไหว
หรือ ? หน้าใจแกยังไม่เป็นนักกีฬา ๆ เขาไม่เอาเปรียบเด็ก
เล่นกันใหม่ ฉันจะเป็นผู้ตัดสิน แก่ต้องต่อให้บันลือมาก ๆ”

ตักละอายใจ เขาอยากเป็นนักกีฬา เขาก็ก้มคิณรูป
ให้บันลือ แล้วเล่นกันใหม่

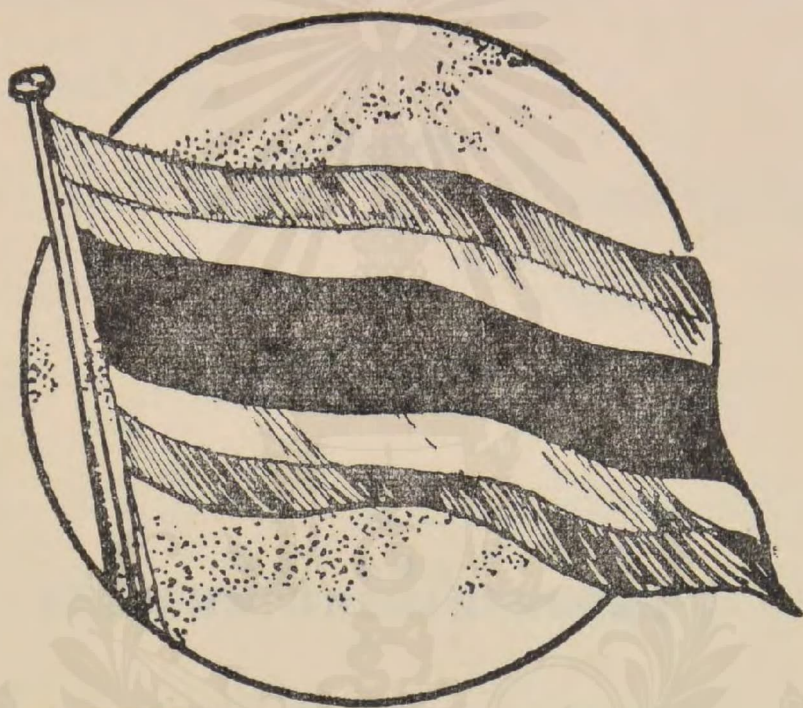
คราวนี้เขาต่อให้บันลือระยะ ๕ ก้าว แก้วคอยบอก
วิธีเล่นให้บันลือ บันลือหายร้องไห้

ตักได้เป็นเด็กมีหน้าใจเป็นนักกีฬามากขึ้น

เครื่องจำ

นักกีฬาไม่เอาเปรียบใคร

นักกีฬาเอาชนะอย่าง สว่างผ่าเศย



ความรักชาติ
เป็นคุณสมบัติสำคัญของพลเมืองดี

ภาค ๓

พลเมืองดี

เพื่ออบรมให้รหันาทพลเมือง
ดี

ตามรัฐธรรมนูญ
ดี

การตอบแทน

“ทำไมแม่ต้องเอากระยาสารทอร่อย ๆ ไปให้เขาเสีย
เล่าจะ ?” มะลิถาม

“ก็เขาให้เรา ๆ ก็ต้องให้เขา ตอบแทนเขาบ้างสิจะ !
จะกินของเขาข้างเดียวอย่างไรได้ ?” แม่ตอบ

มะลิ “หนูนวดให้แม่ ๆ ยังไม่ได้นวดให้หนู”

แม่ “หนูเป็นเด็ก ไม่เมื่อย แต่หนูต้องกินขนม
แม่ซื้อขนมให้หนูกินทุกวัน หนูต้องนวดให้แม่ทุกวันด้วย”

มะลิ “ใครทำอะไรให้เรา ๆ ต้องตอบแทนเขาทุกที
หรือแม่ ?”

แม่ “อย่างนั้นสิจะ ! จึงจะนับว่าเป็นคนดี เพื่อน
เชิญพ่อไปกินเลี้ยง พ่อก็ต้องเชิญเขามาเลี้ยงตอบที่บ้านเรา
มีงานที่บ้าน เพื่อนบ้านของเราเขามาช่วยเรา เมื่อถึงคราว
เขามีงานที่บ้านเขา เราก็ต้องไปช่วยเขา คนเราต้องมีการ
คบค้า สมาคม กันเสมอ”

มะลิ “แม่เลี้ยงหนู โตขึ้นหนูจะเลี้ยงแม่บ้าง”

แม่ “ดีแล้วแม่จะคอย เตียววันแม่รักหนู ๆ จะตอบแทนแม่อย่างไรจะ ?”

มะลิ “หนูก็รักแม่สิจะ !”

แม่ “แม่เสียเงินค่าเล่าเรียนให้หนู ๆ ตอบแทนแม่อย่างไรจะ ?”

มะลิ “หนูก็ตั้งหน้าเรียนให้รู้เร็ว ๆ สิจะ ? หนูอยาก
รู้ว่า แม่หาข้าวให้พ่อกินทุกวัน ๆ พ่อตอบแทนแม่อย่างไร
บ้าง ?”

แม่ “พ่อทำงานหาเงินมาให้เราซื้อข้าวกิน ซื้อขนม
กิน ซื้อเสื้อผ้านุ่ม ๆ และให้เงินเดือนคนใช้ พ่อมีคุณแก่
เราทุกคน”

มะลิ “อ้อ ! มิน่าคนใช้ทำงานให้เราวันยังค่ำ เขา
ทำงานตอบแทนเรานี่เอง”

แม่ “คนใช้มีบุญคุณแก่เรา ๆ ก็ตอบแทนบุญคุณเขา
ด้วยให้เงินเขา แม่จะบอกคำใหม่ให้หนูจำไว้ คนรับบุญคุณ
คน เรียกว่าคนมี กตัญญู คนไม่รู้จักบุญคุณคน เรียกว่า
คน อกตัญญู”

เครื่องจำ

๑. ใครให้อะไร หรือทำอะไรให้แก่เรา เราต้อง
ตอบแทนบุญคุณเขา
๒. ใครรู้จักบุญคุณ คนนั้นเป็นคน กตัญญู
๓. ใครไม่รู้จักบุญคุณ คนนั้นเป็นคน อกตัญญู

การสมาคม

เผือก “หนูไม่ชอบให้เด็ก ๆ บ้านโน้นมาเล่นในบ้าน
เรา เขาเด็ดดอกไม้ไม่รู้จักเกรงใจใคร”

แม่ “นั่นแหละจำไว้ เราไปไหนอย่าไปเด็ดดอกไม้
ของใคร เจ้าของเขาหวง”

มะลิ “หนูชอบมีเพื่อนเล่นมาก ๆ เขาชวนเราไปเล่น
ที่บ้านเขา เราก็ตองชวนเขามาเล่นที่บ้านเราบ้าง”

แดง “เราคอยห้ามไม่ให้เขาเด็ดดอกไม้ก็แล้วกัน
ใครไม่ฟัง เราก็อย่ำชวนคนนั้นมาเล่น”

แม่ “ถูกแล้วจะ! เราต้องคบค้าสมาคมกับเพื่อนบ้าน
พ่อแม่ของเขาชอบกับเรา ลูกของเขากับลูกของเราก็ต้อง
เป็นเพื่อนเล่นกัน”

เผือก “เล่นงูกินหางน้อยคนก็ไม่สนุก”

แม่ “ถ้าเราห้ามเขาไม่ให้มาบ้านเรา เขาก็จะห้ามเรา
ไม่ให้ไปบ้านเขาด้วย เราก็จวดเล่นมาก ๆ คน”

มะลิ “เมื่อวานนี้หนูโกรธเขา ๆ ยังโกรธหนู”

แม่ “นั่นซิ! รักกันดีกว่าโกรธกัน เรารักเขา เขาก็รักเราด้วย คนเราต้องคบค้าสมาคมกันจึงจะอยู่เป็นสุข”

มะลิ “เหมือนพ่อต้องคบหนู แล้วหนูก็เล่นกับพ่อ
เวลาพ่อกลับมา”

เผือก “เวลาทำสวน ถ้าขาดพ่อก็ไม่ไหว”

มะลิ “เวลาหิว ถ้าขาดแม่ก็ไม่ไหวเหมือนกัน”

แม่ “ขาดแม่หนูก็ไม่มีใครช่วย ขาดพ่อก็อด ขาดหนู
พ่อแม่ก็เหงา ขาดคนใช้ เราก็มองไม่มีใครทำงานให้”

มะลิ “หนูไม่ยอมขาดใครทั้งหมด”

เผือก “ถ้าอย่างนั้น เราก็คขาดเพื่อนบ้านไม่ได้”

แดง “เราไม่ต้องการเพื่อนบ้าน เราก็คต้องไปอยู่ป่า
 หน่อกิ่งจะมาเป็นเพื่อนกับเรา”

มะลิ “ไม่เอาละ! ใครจะไปอยู่กับเสือในป่า”

แม่ “ต่างว่ามเสื้อมา เรามเพื่อนบ้านเราก็คได้ช่วยกัน
 เสือเห็นคนมาก มันก็กลัวเหมือนกัน”

เผือก “เราต้องคบเพื่อนบ้าน”

แดง “คนเราต้องคบค้าสมาคมอย่างแม่ว่า”

เรื่องจำ

๑. คนในบ้านต้องอาศัยกัน ขาดใครไป เราก็ครู้สึก
 ขาด
๒. เพื่อนบ้านต้องคบกันไว้ มีอะไรจะได้ช่วยกัน
๓. ขาดเพื่อนบ้าน ก็ขาดพวกพ้อง

การงาน

แม่ “เมื่อวันก่อนใครบอกแม่ว่าโตขึ้นจะเลี้ยงแม่?”

มะลิ “หนูบอกเอง”

แม่ “อ้อ! ถูกละ พุดถึงการตอบแทน เตียวแม่เลี้ยงหนู ๆ ก็ว่าโตขึ้นหนูจะเลี้ยงแม่บ้าง”

แดง “ถ้าจะตอบแทนจริง ๆ ตอบแทนเตียวนี้ก็ได้ คือให้แม่ใช้งาน คนใช้ของเราที่ตอบแทนด้วยทำงานให้เรา ไม่ใช่หรือ? แม่บอกว้เนน หนูจำได้”

มะลิ “เออ! หนูจะนวดให้แม่”

เฟือก “หนูจะช่วยกวาดเรือน”

แดง “เออซี! เฟือกเป็นคนกวาด พี่จะเป็นคนเอาผ้าชุบน้ำเช็ด เรามาช่วยกันทำแทนแม่ทุก ๆ เช้า”

แม่ “ดีซี! ถ้าแดงกับเฟือกช่วยแม่กวาดเรือน เช็ดเรือนได้ แม่จะเบาแรงมากชน”

มะลิ “แม่ไม่เมื่อยทุกวัน ๆ วันที่แม่ไม่เมื่อยหนูจะทำอะไรจะ?”

แดง “มะลิรับหน้าที่เทกระโถนซิ!”

มะลิ “หนูไม่เอา สกปรก เป็นงานบ่าว”

เผือก “ซิๆ! งานบ่าวงานนายก็มีด้วย แม่เทกระโถนทุกวัน แม่มีเป็นบ่าวหรือ?”

แดง “ครูสอนเราที่โรงเรียนว่า ไม่มีงานบ่าวงานนาย มีแต่งาน สุจริต และ ทุจริต”

แม่ “ลูกของครู เรามีคนใช้ แต่ทั้งเราทั้งคนใช้ก็ช่วยกันทำงานวันยังค่ำ แต่งานอะไรเรียกว่าสุจริต งานอะไรเรียกว่าทุจริต แแดงควรอธิบายด้วย”

แดง “งานที่ไม่โกงใคร เป็นงานสุจริตทั้งนั้น ครูว่าถ้าเราทำการลักขโมยเขา หรือโกงเขา เราก็ทำการทุจริต”

มะลิ “งั้นหนูจะเทกระโถนใบเล็ก ใบใหญ่ให้พี่แดง เท หนูกลัวทำกระโถนแตก”

แดง “เออละ! มะลิเป็นหน้าที่เทกระโถนเล็กกับขวด
แม่ พี่กับเผือกจะกวาดเช็ดเรือนทุกเช้าก่อนไปโรงเรียน
และพี่รับช่วยเทกระโถนใบใหญ่ด้วย”

เครื่องจำ

๑. พ่อแม่ให้ข้าวกิน ให้เสื้อผ้าแต่งตัว ให้ที่อยู่
ให้ค่าเล่าเรียน ลูกต้องทำงานบ้านรับใช้พ่อแม่
ตอบแทนให้คุ้ม
๒. งานดี คืองานสุจริต งานเลว คืองานทุจริต
๓. คนดี ขยันทำงานทุกคน คนชั้เกียจ ไม่เอางาน
ไม่ใช่คนดี





พิมพ์ที่ โรงพิมพ์สวนทองถิ่น ถนนพหลโยธิน พระนคร โทร. ๗๑๔๖๔
นายกระจำนง บุญยเกตุ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา ม.ค. ๒๕๑๔

